

Dnes v čísle:

ECTS a informační
databázový systém STAG
Budoucnost české
polonistiky?
Netradiční divadlo
Co to je... gender studies
Hypnóza v roce 2000

Žurnál

6

Ročník 10 • Vychází 27. října 2000

Evropská integrace: příliš brzy, anebo příliš pozdě?

Nejen přítomností známých tváří u mikrofonu, ale i početnou účastí připomínala ve čtvrtek 19. 10. 2000 do posledního místa zaplněná aula Filozofické fakulty UP atmosféru památných univerzitních *Rozmluv* bývalého rektora UP s jeho hosty. Tentokrát však byli prof. J. Jařab a prof. J. Rupnik hlavními aktéry prvního z cyklu připravovaných seminářů na téma *Co s integrací Evropy*, který pořádá v tomto školním roce *Centrum srovnávacích kulturních studií FF UP*.

J. Rupnik, profesor politických věd působící v současné době v pařížském *Centru pro mezinárodní otázky (Fondation des sciences politiques)*, se ve svém diskusním vstupu zaměřil na aktuální problémy, které stojí před Evropskou unií v souvislosti s měnící se podobou mapy Evropy a které se dotýkají zájmů kandidátských zemí. Jak zdůraznil, v současné Evropě jsou vedeny tři vzájemně nepropojené debaty: jedna se týká otázek vzniku evropských institucí (Evropa jako federace), druhá – ponechána v převážně technokratické rovině – se soustřeďuje na „úřednickou“ linii sledování připravenosti kandidátských zemí pro vstup do EU (podle příslušných kapitol), třetí je zaměřena k tvorbě nové koncepce evropské zahraniční a bezpečnostní politiky v souvislosti se zkušeností s balkánskou krizí. Rozhodujícím pojtkem těchto debat by podle názoru J. Rupnika měla být nutnost rozšiřování EU směrem na východ a identifikace místa středoevropských zemí v očekávané federaci. Důležité je podle něj přítom, do jaké míry se Středoevropané budou schopni do těchto debat zapojit. *Co si Češi myslí o EU? Co pro českou politiku a její představitele znamená evropská federace? Bude se*

Dokončení na str. 4

Česká konference rektorů k návrhu rozpočtu vysokých škol

V závěru svého 50. zasedání, které proběhlo 19. 10. 2000 na Akademii výtvarných umění v Praze, přijala Česká konference rektorů následující usnesení:

Česká konference rektorů (ČKR) ČKR na svém zasedání zhodnotila návrh rozpočtu vysokých škol na rok 2001 a konstatuje, že

a) předkládaný návrh rozpočtu vysokých škol je v hrubém rozporu s programovým prohlášením vlády v oblasti podpory růstu vzdělanosti;

b) podíl navrhovaného objemu finančních prostředků pro vysoké školy z celkové kapitoly školství činí cca 60 % v porovnání s obdobným podílem v zemích OECD;

Slavnostní akty v aule Filozofické fakulty UP

Mons. prof. A. Nossol (vlevo) a doc. K. Vrána při slavnostním aktu udílení čestného doktorátu UP.

V úterý 24. 10. 2000 proběhly v aule FF UP dva slavnostní akty. V první části slavnostního zasedání vědeckých rad UP byl **inaugurován děkan CMTF UP**. Do této funkce byl již podruhé Akademickým senátem CMTF UP (10. 5. 2000) zvolen doc. Pavel Ambros Th.D. Z rukou rektorky UP prof. Jany Mačákové obdržel nově jmenovaný děkan děkanský řetěz –

Mezi hosty byli v aule UP přítomni i (zleva) papežský nuncius G. Coppa, arcibiskup K. Otčenášek a kardinál M. Vlk.

symbol fakulty. Po slavnostní smluvi přednesl doc. Ambros projev, v němž se zamýšlel nad úlohou a postavením své fakulty (viz *Inaugurační řeč...*, str. 2). Nynější funkční období děkana CMTF UP je stanoveno na dobu od 1. 7. 2000 do 30. 6. 2003.

V druhé části odpoledne udělila rektorka UP prof. J. Mačáková, CSc., **dva čestné doktoráty teologie**. Získali je profesor Katolické univerzity v Lublinu Mons. prof. Alfons Nossol, arcibiskup opolský, a emeritní profesor Papežské lateránské univerzity v Římě doc. Karel Vrána. Vyznamenání poté rovněž vystoupili s krátkými projevy; Mons. A. Nossol se ve svém příspěvku zabíral otázkou meziilidského dialogu a doc. K. Vrána přednesl úvahu na téma *Spisovatel a společnost* (viz rubrika *Představujeme*, str. 5–6).

Doc. P. Ambros, Th.D., děkan CMTF UP a M. Altrichter, Dr., předseda AS CMTF UP v průběhu slavnostního ceremoniálu.

Slavnostního aktu se zúčastnili významní církevní představitelé, mezi nimi i kardinál M. Vlk, papežský nuncius G. Coppa, arcibiskup Mons. K. Otčenášek, emeritní biskup královohradecký, Mons. J. Graubner, velký kancléř CMTF a arcibiskup olomoucký. Přítomni byli rovněž velvyslanec Polské republiky v ČR M. Pernal, rektori a prorektori vybraných českých i zahraničních univerzit, děkani a proděkani českých a polských teologických fakult a další hosté.

-ano-, foto -tj-

Ve středu 18. 10. 2000 se uskutečnila **sedmá přednáška z cyklu výročních přednášek k počtí prvního rektora UP J. L. Fischera. Svůj příspěvek na téma Svoboda vůle – otázka filozofie nebo psychologie přednesl mezinárodně uznávaný odborník v psychologii PhDr. Herbert Tomáš Mandl**. V závěru slavnostního dopoledne předala rektorka UP prof. Jana Mačáková PhDr. Mandlovi pamětní medaili Univerzity Palackého.

-ano-, foto -tj-

SLOVO MÁ: DĚKAN CYRILOMETODĚJSKÉ TEOLOGICKÉ FAKULTY UP

Inaugurační řeč doc. Pavla Ambrose, Th.D.

Vaše Magnificence, vážená paní rektorko, všichni vážení členové akademické obce, vážení hosté,

dovolu, abych při slavnostní chvíli své inaugurace do funkce děkana CMTF UP pronesl několik slov.

Univerzitní život je spojen s vyučováním, bádáním a publikováním vědeckých prací. Usilovná snaha všech oborů (pěstovaných na fakultách UP) o vyjádření výsledků své práce srozumitelným jazykem je možná poněkud opomíjeným prvkem práce na univerzitě. Vědecká práce ve své úplnosti je nepochybně nesena snahou objevovat a rozvíjet lidské poznání. Nemůže opomenout úsilí proměnit své poznatky v kulturní bohatství. Vědecká práce se má stát mocnou kulturní silou, působící v institucích i mimo univerzitu, v našem kraji i daleko za jeho hranicemi. Univerzita se musí vracet stále zřetelněji k reflexi nad tím, jak silný kulturní vliv kolem sebe šíří. Když budeme pohlízet na výsledky každodenní práce, nemůžeme se vyhýbat odpovědi na otázku, jakou kulturu kolem sebe vytváříme.

Nepochybně jako učitelé ovlivňujeme život mnoha studentů. A naši studenti pak zase vnášejí univerzitní dění mimo zdi alma mater. Tázající se studenti jsou větším bohatstvím než státní dotace. Proč? Mezi studenty se uskutečňují důležité kulturní debaty na témata etiky, politiky, budoucí orientace ekonomiky, na témata o hlubokém významu lidské existence. V této kultuře dialogu můžeme vyušit nejvladnější odůvodnění existence univerzity. Ty univerzity, které budou místem otevřenosti a odpovědnosti za slovo, nebudou muset hledat ospravedlnění své existence, poněvadž budou naplněny živými a tázajícími se lidmi. Otázky pak nechají omládnout, jak doufám, i pedagogický sbor.

Jestliže vnímáme důležitost obnovy kultury rodící se na univerzitě, je třeba vidět na prvním místě krásu, privilegium a tíži svobody, které nám byly dány. Čeká nás všechny mnoho vyčerpávajících pozornosti – vzhledem k budoucnosti – stát se na svém místě garantem dostatečné autonomie, integrity a důstojnosti, která činí univerzitu hodnou svého jména,

Jen několik řádků

Počítačové učebny – rok poté

Před rokem touto dobou se objevily petice vyjadřující znepokojení nad nedostatečným počítačovým vybavením naší univerzity. Oprávněná stížnost byla záhy vyslyšena otevřením dvou počítačových učeben – na FF v prostorách tělocvičny a na kolejích B. Václavka. Již rok slouží nové počítačové parky studentům, a to každý den do pozdních večerních hodin. Přesto znovu zaznívají nespokojené hlasy. Ani nepřetržitý provoz totiž neuspokojuje všechny zájemce. Ti trpělivější si vystoří dlouhou frontu, ti méně trpěliví znechuceně odcházejí.

Na čí straně leží vina tentokrát? Je sice pravda, že některé počítače jsou „mimo provoz“ delší dobu než by bylo zdrávo, snižená kapacita však představuje pouze jeden z důvodů nekonečných front. Za současným stavem totiž mnohdy stojí sami studenti. Ne všichni jsou natolik ohleduplní, aby své vyseďování před monitorem omezili jen na dobu nezbytně nutnou. Několikahodinové surfování po internetu je zcela běžným jevem. Co na tom, že za dveřmi čeká spousta dalších „počítačových“?

Nelze proto než apelovat na studentskou solidaritu. Snad se tak v budoucnu předejde unavnému čekání.

A. Novobilská

místem vážného a otevřeného výzkumu, místem odhalování pravdy. A také prosté otázky: K čemu vlastně vědět? Jaký je vlastně cíl našeho poznávání?

Obnovení kultury žádá (ne na posledním místě) sílu k pokornému vydání počtu. Každý z nás, v nenápadnosti a šedi denního konání, zraje k okamžiku vydání učtu. Za prvé: Nikdo z nás nepracuje na vlastním, ale na svěřeném. Za druhé: Nikdo z nás se nemůže zříci svých slov, svých rozhodnutí a svého svědomí.

Přijímám volbu akademické obce vyjádřenou v hlasování Akademického senátu CMTF UP a potvrzenou Kongregací pro katolickou výchovu v Římě, jak to předepisují statuta naší fakulty. Na vaši důvěru, vážení členové senátu, mohu odpovědět jediným možným způsobem. Volbu přijímám, protože důvěra mi bude dávat sílu. Jsem připraven odejít pokojně na konci svého funkčního období (dá-li mi Bůh zdraví a sílu), s vydáním učtů za svěřené a darované. Do doby, než nadejde tento mnou očekávaný okamžik, žádám vás laskavě o trpělivost, otevřenost a odvahu ke vztahům, které vždy dovedou i z ničeho postavit požehnané lidské dílo k dobru všech.

Děkuji vám za pozornost.

Foto T. Jemelka

NA AKTUÁLNÍ TÉMA

ECTS a informační databázový systém STAG na UP

Na počátku nového akademického roku a osm měsíců po změnách na většině postů akademických funkcionářů Univerzity Palackého i většiny fakult se znovu aktualizuje otázka realizace tzv. kreditního systému na univerzitě. Je poměrně všeobecně známo, že současný *Studijní a zkušební řád UP* proklamuje v části VI, čl. 26, přechod na kreditový systém, a sice, že „datum zavedení kreditového systému na jednotlivých fakultách a postup jeho realizace vyhlásí děkani, a to nejpozději do 31. srpna 2000“. Vedení UP a fakult se pokusilo realizovat tento záměr v několika krocích. První byl učiněn v dubnu tohoto roku, kdy byly zainteresovaným pracovníkům fakult předloženy k posouzení dvě varianty plynulého přechodu ze stávající informační databáze *Student* k informačnímu systému *STAG*. Návrh obou variant harmonogramu v podstatě poprvé od dob koketování s kreditním systémem na UP jasně akcentoval nejen onen kreditní aspekt reprezentovaný známým *ECTS* (*European Credit Transfer System*) s šedesáti standardními kredity za studijní rok a s proklamanou vstřícností UP otevřít se i v tomto smyslu Evropě, ale zejména organizačně-administrativní aspekt realizace studia. Ten není již tak atraktivní, jde vlastně o flexibilní informační databázový systém značné složitosti, vyžadující hardwarovou i softwarovou podporu, obeznámenost obsluhujícího personálu i uživatelů atd. Systém *STAG* je v současné době schopen pokrýt tyto uživatelské funkce: kompletní evidence studenta, zadání a editace sylabu předmětu s vazbou na předměty podmiňující, vylučující, zadání a editace studijních programů včetně vazby na aprobace, kombinace aprobací, resp. studijních oborů, zadání a editace studijních plánů, zadání a editace rozvrhu včetně kontrol kolizí, vyhledávání údajů podle různých kritérií, předzápis studentů, zápis známek ze zkoušek, vypisování termínů zkoušek a zapisování se na ně, tisk informačních materiálů. Realizace těchto funkcí má při prvotním naplnění databáze jistý algoritmus. Na UP byly doposud pořízeny databáze vyučovaných předmětů. Jejich počet je přímo gigan-

tický a činí v současné době celkem 7 800. Dalším nutným krokem bylo pořízení segmentů studijních plánů. Zde se zřetelně promítá předchozí přesná distribuce kreditů a také to, jak se fakulty kooperující při uskutečňování dvouoborových studijních programů shodly na dělbě kreditů. Protí jarním měsíci zde učinila většina fakult výrazný krok kupředu. Dalším, již zcela aktuálním krokem bude pořízení osobních dat všech studentů, což počítá v první fázi zejména pracovnice studijních oddělení. Tento proces je naplánován na období mezi 20. listopadem a 10. prosincem 2000, neboť studijní oddělení v něm prožívají relativně klidnější období bez stresů s přijímacím řízením, státními závěrečnými zkouškami, zápisy, imatrikulacemi apod. Předpokládám, že by se Univerzita Palackého mohla tímto úspěšným krokem v průběhu prosince tohoto roku a ledna roku 2001 napojit na standardní roční cyklus práce se studijní agendou a organizací studia. Pokud bych mohl závěrem vyjádřit své osobní celouniverzitní impresie z této oblasti práce prorektora, zcela bych se ztotožnil s tendencemi zvyšování role a v případě *STAGU* i počtu profesionálních kvalifikovaných pracovníků, kteří jej obsluhují. Dále bych si pro mnohá nelehká jednání přál kolegy přinejmenším se stejným nadhledem nad věcí, jaký měli doposud, a v neposlední řadě přejí pracovnícům studijních oddělení a kateder pevné nervy a podporu u vyučujících i studentů.

Doc. J. Luska, CSc., prorektor UP

PROFESURY

Cyrilometodějská teologická fakulta UP

Ve středu 25. 10. ve 13.30 se před Vědeckou radou CMTF UP konalo profesorské řízení **doc. RNDr. Ladislava Csontose, Ph.D.**, děkana Teologické fakulty Trnavské univerzity v Bratislavě, v oboru **teologie**. Veřejná přednáška s názvem *Cesty k původnej účinnosti duchovních cvičení Ignáca z Loyoly* se uskutečnila ve zpěvárně CMTF UP.

-cmtf-

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Biomechanika člověka 2000

Katedra biomechaniky a technické kybernetiky FTK UP pořádá výroční konferenci České biomechanické společnosti s názvem *Biomechanika člověka 2000*. Konference se koná ve dnech 24. – 25. 11. 2000 v prostorách FTK UP v Neředíně a je tematicky zaměřena do následujících oblastí: biomechanika svalové kosterního systému; biomechanika kardio-vaskulárního a respiračního systému; metodologie biomechaniky, simulace a animace; klinická biomechanika; sportovní, ergonomické a forenzní aplikace biomechaniky. Zájemci o pasivní účast na této konferenci mají možnost se přihlásit do 15. 11. 2000 na adrese bartos@ftknw.upol.cz, kde získají další informace.

Pozvaní přednášející (prof. J. Abrantes – Technická univerzita Lisabon, prof. H. Hatze – Univerzita Vídeň, prof. W. Nachbauer – Univerzita Innsbruck, doc. K. Smetana, CSc. – Univerzita Karlova Praha) se v hlavních referátech zaměří na následující témata: metodologické otázky analýzy reakčních sil, modely lidského těla, současné trendy v biomechanice lyžování, buněčná terapie a tkáňové inženýrství. Celkově

Z jednání Vědecké rady UP

V první části jednání Vědecké rady UP, které proběhlo 2. 10., schválili její členové návrh na jmenování doc. RNDr. Josefa Ruska, DrSc., profesorem pro obor ekologie. Před Vědeckou radou Přírodovědecké fakulty UP přednesl doc. Rusek dne 8. 3. 2000 přednášku na téma *Integrace taxonomického a ekologického studia půdní fauny k řešení půdně-biologických a obecně ekologických otázek*; s návrhem na jmenování seznámila členy VR UP prof. M. Rychnovská.

Vědecká rada UP projednávala také návrh na jmenování doc. PhDr. Vladimíra Spousty profesorem pro obor pedagogika. V diskusi bylo poukázáno na některé zjednodušující pohledy uchazeče, způsob interpretace problematiky, kterou řeší ve svých studiích a pracích. Bylo též poukázáno na to, že nedávno publikované práce uchazeče nedostatečně reflektují současný stav vědeckého poznání. Po předložení písemných podkladů, vystoupení uchazeče a obsáhlé diskusi byla v hlasování hodnocena pedagogická a vědecká kvalifikace uchazeče; z celkového počtu 30 odevzdaných hlasů hlasovalo kladně pouze osm členů VR UP. Vědecká rada UP tak dospěla k závěru, že návrh na jmenování uchazeče nebude ministru školství, mládeže a tělovýchovy předložen. Řízení ke jmenování profesorem se proto ve smyslu ustanov. § 74 odst. 6 ve spojení s ustan. § 72 odst. 10 cit. zákona zastavuje.

Vědecká rada UP dále schválila návrh Filozofické fakulty UP, který podpořila rovněž VR CMTF, na udělení čestného doktorátu filozofie Erwinu Schadelovi za jeho přínos v oblasti filozofie, dějin filozofie a jeho spolupráci s UP (zejména s Katedrou filozofie FF UP).

V další části jednání Vědecká rada UP vzala na vědomí materiál *Standardizace pedagogické způsobilosti* předložený prorektorem J. Luskou, a vyzvala předkladatele k vypracování dalších potřebných podkladů pro vytvoření požadovaného modulu.

Dále byl k diskusi předložen návrh *Koncepce rozvoje oborů pěstovaných na UP*. Vědecká rada UP rozhodla, že vedení univerzity koncepci upraví podle připomínek, které obdrží od členů VR UP.

V diskusi k *Návrhu řádu habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem* zazněly konkrétní návrhy a připomínky; vedení univerzity návrh upraví na základě písemných připomínek, které od členů VR UP obdrží.

V závěru jednání vzali členové VR UP na vědomí návrh na udělení zlatých, stříbrných a bronzových medailí, které rektorka uděluje na návrh příslušného děkana fakulty.

Příští zasedání VR UP se uskuteční 4. 12. 2000 ve 13 hodin.

Ze zápisu VR UP vybrala

-mav-

počet 70 přihlášených prezentací ve formě přednášek a posterů slibuje zajímavou konferenci multidisciplinárního zaměření.

-red-

Hra v teorii a praxi

Nadace PANGEA – Celostátní pedagogický projekt „DOKÁŽU TO?“ a Katedra rekreologie FTK UP pořádají ve dnech 17. – 19. 11. 2000 konferenci s názvem *Fenomén hry* na téma hra z pohledu stávající teorie a praxe a její nejrůznější aspekty.

Cílem konference, která proběhne v areálu FTK UP v Olomouci-Neředíně, je umožnit výměnu zkušeností, znalostí, inspiraci a získání nových pohledů v oblasti hry, navázat další kontakty se zainteresovanými jednotlivci i pracovišti z praxe, vědy a výzkumu zabývajících se hrou.

Konference, kterou zahájí děkan FTK UP prof. F. Vaverka, Csc., předseda SR Nadace PANGEA PhDr. A. Gintel, Csc. a ředitel projektu „DOKÁŽU TO?“ Mgr. I. Jupa 17. 11. v 17 hod., je určena především pedagogům vysokých, středních a základních škol a pedagogům volného času, specialistům na uvednou problematiku, ale i těm, kteří organizují profesionální vzdělávání.

Z programu:

17.11. – přednášky (17.40–19hod): Co je hra? Reálný či neexistující svět? (filozofické hledisko) – doc. A. Hogenová, Hra pro život? (psychologicko-pedagogické hledisko) – prof. O. Nečas, Hra roku 2136? (pohled do budoucnosti) – O. Neff.

Sehrávka velkých společenských her (19.30–22.30): *Las Vegas, Premiérky, Investice, volby, diplomacie* aj.

18.11. Workshopy a dílny: doc. F. Mazal (Pohybové hry – hry v pohybu?) doc. J. Neuman Jan (Dobrodružné hry – dobrodružství ve hře?), doc. S. Hermochovej (Sociálně psychologické hry – soc. psych. aspekty hry?), doc. J. Valenta (Dramatické hry – drama ve hře?), doc. H. Válková (Hra jako prostředek integrace – integrace jako prostředek hry?), doc. A. Hogenová (Filozofické hry – filozofie hry?), dr. A. Gintel, dr. E. Bakalář (Psychohy – hry o psychohy?), ing. Hrkal (Strategické hry – strategie hry?), M. Zapletal (Hry v přírodě – příroda ve hře?), O. Neff (Sci-fi hry – hry o sci-fi?).

19.11. Výstupy z dílen a workshopů: otázky a diskuse s vedoucími dílen a workshopů panelová diskuse, vystoupení z pléna, zakončení konference.

Konečný termín pro zaslání přihlášky je 3. 11.

-red-

Nabídka Knihovny UP

Knihovna UP nabízí všem pedagogům, vědeckým pracovníkům a postgraduálním studentům zaslání pravidelných informací o nových dokumentech v KUP, které si mohou profilovat podle svého odborného zaměření.

Požádá-li tedy uživatel v odd. bibliograficko-informačních služeb (kl. 1722, 1731) o zřízení tzv. *SDI (Selective Dissemination of Information)* profilu, bude pak elektronickou poštou každý měsíc dostávat bibliografické záznamy nových přírůstků v Knihovně UP, a to jen těch, které ho z odborného hlediska zajímají. Tato služba je pro uživatele z UP zdarma.

-kup-

Klíčová témata školství

Ústav pro informace ve vzdělávání (DIS – Eurydice) oznamuje, že na internetových stránkách je vystaven plný text (v angličtině, francouzštině a němčině) publikace *Klíčová témata školství: Finanční podpora studentům ve vysokém školství v Evropě*. Trendy a diskuse, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 1999. <http://www.eurydice.org/Documents/KeyTopics/en/FrameSet.htm>.

-red-

Stručně

Doplňovací volby do Akademického senátu UP (studentská část AS UP) proběhly v úterý 24. 10. na všech fakultách UP.

Ve středu 25. 10. byly zahájeny 15. LIBRI – Knižní Olomouc 2000, jejichž součástí jsou i 6. literární festival a Dny česko-polské kultury Olomouc-Vratislav 1989+11.

Prvního listopadu se seje Akademický senát UP, jehož hlavním bodem programu bude projednání návrhu na rozdělení rezervy UP.

-red-

Informace CVT UP

Vzhledem k faktu, že počet počítačů připojených do sítě (na UP) překročil limit daný stávajícím adresovým prostorem, je CVT nuceno provést předadresaci některých sítí. V této souvislosti upozorňujeme na fakt, že 27. 10. 2000 uděje v 15.30 hod. ke změně IP adresy bývalého olomouckého počítače *risc* ze 158.194.7.2 na 158.194.120.2. Bližší informace je možno nalézt na www.upol.cz v sekci *Aktuality*.

-vop-

Olomoucké dny zdraví potřeť

Okresní hygienická stanice v Olomouci ve spolupráci s Úřadem města Olomouce a Střední a Vyšší zdravotnickou školou Emanuela Pöttingea v Olomouci pod záštitou Světové zdravotnické organizace, Hlavního hygienika ČR, Státního zdravotního ústavu v Praze a Okresního úřadu v Olomouci pořádá *III. olomoucké dny zdraví*.

Program:

- 2. 11. 2000 ve 14 hod. odborný seminář v aule SZŠ a VZŠ Emanuela Pöttinga;
- 3. – 4. 11. 2000 poradny zdraví a zdravotního životního stylu pro veřejnost (n-céková poradna, poradna plastické chirurgie, revmatologická poradna, poradna pro odvykání kouření, poradna prevence AIDS a očkování, drogová poradna a poradna zdravé výživy);
- měření cholesterolu, glukózy v krvi, měření krevního tlaku a tuků v těle;
- prezentace firem zabývajících se propagací zdravého způsobu života, výživy a pohybu;
- ukázky cvičení pro rehabilitaci a léčbu civilizačních nemocí.

Ve spolupráci s Fakultou tělesné kultury UP – Katedrou rekreologie a Katedrou funkční antropologie a fyziologie bude probíhat měření tělesné zdatnosti pro zájemce a budou demonstrovány ukázky harmonizačních cvičení, cvičení s fyzioterapeutickými míči a jiné.

Na *III. olomouckých dnech zdraví* přijali účast hlavní hygienik ČR MUDr. M. Vít, ředitel Státního zdravotního ústavu – doc. J. Kříž a zástupkyně Světové zdravotnické organizace doc. A. Petráková.

Termíny lyžařských pobytů

Sekce tělesné výchovy a sportu Akademik centra FTK UP připravila v zimní sezóně lyžařské pobyty, a to v těchto termínech:

Horní Údolí: 12. – 18. 1. 2001 – pro 40 osob (cena 1 640 Kč); Petřkov 21. – 26. 1. 2001 pro 33 osob (cena 1 550 Kč); Petřkov: 4. – 9. 2. 2001 pro 33 osob (cena 1 550 Kč); Barborka: 4. – 10. 2. 2001 pro 40 osob (cena 2 100 Kč); Barborka 3. – 10. 3. 2001 pro 40 osob (cena 2 395 Kč).

V ceně je zahrnuto ubytování, strava a doprava. Přihlášky na pobyty leden – únor přijímá od 30. 10. do 10. 11. 2000 Z. Vodrážková, FTK UP, Neředín, 3. patro. Částku je třeba uhradit složenkou do 30. 11. 2000.

Na březnové kurzy je možné se přihlásit do 30. 11. tamtéž a uhradit příslušnou částku do 20. 1. 2001. Tel. 5636451, e-mail: vodrazko@ftknw.upol.cz.

-red-

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Nadějný začátek první konference věnované dialogu mezi vědou a náboženstvím

Z ohlasu mnoha účastníků konference, studentů, učitelů a veřejnosti, v počtu téměř 120 by se dal tímto názvem shrnout popis 1. interdisciplinární konference v České republice, věnované dialogu mezi vědou a náboženstvím, která se konala pod názvem *Věda a náboženství 2000: Od konfliktu k dialogu*, ve dnech 13. až 14. 10. 2000 v Arcibiskupském kněžském semináři – konferenčním centru v Olomouci. Konference byla sponzorována kalifornským Centrem pro teologii a přírodní vědy v Berkeley a jeho evropskou pobočkou na Univerzitě Lund ve Švédsku a spoluorganizována Centrem pro dialog vědy a náboženství při CMTF UP (prozatímně pod Katedrou systematické

teologie), které bylo v předvečer konference otevřeno na nám. Republiky 3, a Katedrou organické chemie PŘF UP. Příspěvky konference byly předneseny vědeckými pracovníky z oborů biologie, chemie, farmakologie, filozofie, fyziky, matematiky a teologie (včetně studentky psychologie na UP) z devíti států: Francie, Kanady (video), Itálie, Německa, Rakouska (v zastoupení), Slovenska, Švédska, USA a ČR. Hlavními tématy prvního dne, která se pak konferencí prolínala i v sobotu, bylo shrnutí vztahů mezi evolucí a náboženstvím, mezi teorií chaosu a křesťanstvím a pokusem o náboženskou reflexi evoluce. Některé příspěvky vycházely ze stále živého odkazu francouzského geologa, paleontologa a kněze Pierra Teilharda de Chardin, který poprvé aplikoval evoluci v teologii, jako např. *Perspektivy budoucnosti biosféry*, *Teilhardova reflexe na věčné ženství: Inspirace pro ekospiritualitu a Kontinuita a přerušení během hominizace*. Centrum dialogu vědy a náboženství (Centrum VAN) vydá v příštím roce sborník s referáty konference, na jejichž téma pak bude možné navázat a pokračovat v dialogu na UP a také s veřejností. Abstrakty některých příspěvků je možné shlédnout na webovské stránce konference <http://www.elabs.com/van2000>.

Ing. F. Mikeš, Ph.D.

Snímek z vystoupení prof. A. Jacklénové (Švédsko) v průběhu konference.

Foto -tj-

Budoucnost české polonistiky? Je slibná!

V úterý 17. 10. se dopoledne začínala slavnostně v zasedací síni Rektorátu. Následovaly referáty, čtení překladů, diskuse, na druhý den jednání poroty, vyhlášení výsledků. Mezi mladými lidmi jsme potkali i hosty trochu starší: radu polského velvyslanectví Andrzeje Jagodzińskiego, prof. Jiřího Damborského, doc. Martu Pančíkovou z Bratislavy, dr. Ludvíka Štěpána z Masarykovy univerzity. Z Polska přijel prof. Józef Zarek, překladatel a teoretik překladu, a doc. Mieczysław Bałowski z Opolí, osvědčený přítel naší polonistiky. Kdo však slavil, kdo četl referáty, kdo diskutoval?

Sekce polské filologie Katedry slavistiky pořádala dvoudenní konferenci nazvanou *Nová generace české polonistiky*. O vědecké či překladatelské budoucnosti řady našich studentů nepochybují, říká doc. Marie Sobotková, vedoucí olomoucké polonistiky, a hned dodává: *Nemůžeme se ovšem chválit sami mezi sebou, a proto jsme pozvali kolegy z Ostravy, Brna, Bratislavy a také z Polska. Porota, která udělovala ceny, byla slovensko-polská. Jejimi členy byli vedle zahraničních pedagogů tři bratislavští studenti. Tím víc si cením toho, že olomoučtí studenti uspěli tak dobře.* Zajímavý je hlas Andrzeje Jagodzińskiego, tentokrát méně jako diplomata, víc jako zkušeného překladatele české literatury. Českým studentům složil poklonu už na začátku: *Myslím, že nikdo z nás na univerzitě nemluvil ve vašich letech tak skvěle česky, jako vy mluvíte polsky.*

Většina organizační práce byla na doc. Marii Sobotkové. Ta však dodává: *Na poděkování všem není místo, ale nemohu se vděčně zmínit o dr. Dobrotové a doktorandkách Marii Kratochvílové a Petře Závřelové, které si něco takového vyzkoušely prvně. A taky o našem lektorovi Dariuszovi Tkaczewském, naši fakultě a jejím děkanovi. Ne že by nám nic nechybělo, ale při rozhovorech s kolegy jsem si uvědomila, že mnohde pracují za mnohem skromnějších podmínek. Snad ale tu péči univerzité vracíme: nejvíc studentů ze všech českých polonistik má právě ta olomoucká.*

Dodejme, že ochota, s jakou polští diplomaté i Polský institut spolupracují s Olomoucí, také o něčem svědčí.

Výsledky:

- literárněvědná sekce: 1. místo – Pavel Peč (Olomouc), 2. místo – Soňa Blažková (Brno), Markéta Rysová (Brno), 3. místo – Daniel Pastušek (Brno), Patricie Filipová (Ostrava), Barbara Madziová (Olomouc);
- jazykovědná sekce: 3. místo – Eva Chudobová (Olomouc), Monika Vítová (Olomouc);
- translatologická sekce: 3. místo – Monika Martynková, Soňa Morcinková (Olomouc), Radek Zogata (Olomouc).

-rk-

Snímek z vystoupení doc. M. Sobotkové při zahájení konference.

Foto -tj-

VII. české sympozium o arytmiích a kardiostimulaci

Již po sedmé se v olomoucké Sidii konalo ve dnech 11. – 13. 10. 2000 sympozium o arytmiích a kardiostimulaci. Na programu bylo 59 odborných přednášek, tentokrát postgraduálně zaměřených nejen na kardiologii, ale i na internisty. Sympozia se zúčastnilo celkem na 300 účastníků z celé republiky, tradiční byla i spoluúčast sester, jež měly také své přednáškové bloky.

Kromě vyzvaných přednášejících z předních arytmiologických center v ČR, kteří přednesli přehledné přednášky o implantabilních kardiostimulátorech a defibrilátorech a rovněž o farmakoterapii a ablační terapii tachyarytmií, se sympozia svou velmi zajímavou přednáškou o vlivu autonomního nervového systému na cirkulaci a poruchy srdečního rytmu zúčastnil i přední odborník v této problematice, prof. R. F. Rae z Mayo Clinic v Mennesoti (USA).

Na sympozium organizovaném *Pracovní skupinou pro arytmiie a kardiostimulaci* při České kardiologické společnosti se organizačně podílela – jako každým rokem – skupina lékařů, sekretářek a techniků z I. interní kliniky LF UP, které se podařilo zajistit hladký průběh sympozia sponzorovaného Nadačním fondem Srdeční rytmus se sídlem v Olomouci a dvaceti českými i zahraničními firmami na sympoziu vystavujícími.

Prof. J. Lukl, CSC.,

předseda sympozia, přednosta I. interní kliniky LF UP

Evropská integrace...

Dokončení ze str. 1

Česká republika podílet na řešení situace na Balkánu? – jasně formulované odpovědi na tyto a další otázky lze podle postřehů J. Rupnika v českých politických kruzích (krom V. Havla) nalézt jen velmi obtížně. Zároveň nelze přehlédnout, že situace a z ní vyplývající postoje k integraci Evropy se postupem času mění: po období euforie se dostavilo období vzájemného rozčarování a rozpacitosti; nyní se do popředí dostaly otázky typu *Co nás to bude stát? a Bude to pro nás výhodné?* Kontrast mezi obdobím osmdesátých let a závěru století dokumentoval J. Rupnik na příkladu většiny středoevropských intelektuálů, kteří před dvaceti lety více než na společný trh kladli důraz na společné hodnoty a kulturu; v současnosti se podle něj situace obrátila – společné kulturní hodnoty zdůrazňuje západní Evropa, zatímco středoevropská intelektuálové, kteří se mezitím dostali k moci, kladou rovnítko spíše mezi Evropu a společný trh. Obecně lze podle J. Rupnika konstatovat, že to, co nejvíce brzdí integraci a rozšiřování Evropy, je absence konkrétní a společné politické vize, s čímž souvisí pokles podpory rozšíření EU jak v západních, tak středoevropských zemích.

V další části semináře se prof. Rupnik a prof. Jařab spolu s diskutujícími z publika věnovali otázkám role regionů v procesu propojování evropských států a rozvoje demokracie, problému zájmu médií o otázky integrace Evropy, příčinám averze části české politické elity vůči EU aj.

-mav-, foto -tj-

Glosa

Beseda s J. Rupnikem

Beseda s J. Rupnikem ve čtvrtek 19. 10. byla vynikající. J. Rupnik je na „Evropu“ odborník, který dovede zcela střízlivě shrnout všechna pro a proti vstupu do EU a dovede také informovat o současném stavu jednání, o názorech těch, kteří chtějí vstoupit a těch, kteří je budou přijímat. Prof. Jařabovi patří jistě dík, že se mu podařilo tohoto špičkového odborníka přivést na naši univerzitu. Škoda, že se setkání nemohlo uskutečnit někdy ve večerních hodinách. O přitažlivosti besedy svědčila účast studentů. Aula byla nabitá

S vysoce fundovanou besedou poměrně dost ostře kontrastovala další událost, která tentýž den probíhala v rámci „Dne pro evropskou unii“ na Horním náměstí před radnicí. Sály zde staly, které představovaly některé země EU. Poněkud to připomínalo propagační akci nějaké nepřilíhš dobrý cestovní kanceláře. Rozhodně V. Fischer by udělal lepší propagaci pro svoji cestovní kancelář a určitě i lepší pro EU. A tak zábavný pořad „Hrátky s evropskou unií“ měl jakoby dvojitý význam: skutečné hrátky pro děti, které ještě nevědí o co jde, a pohrávání si s myšlenkou evropanství.

J. Mačák

PŘEDSTAVUJEME

Projev **Mons. Prof. dr hab. Alfonse Nossola**, arcibiskupa opolského, profesora Katolické univerzity v Lublinu, při slavnostním promočním aktu udělení čestného doktorátu teologie Univerzity Palackého v Olomouci 24. 10. 2000:

Mezilidský dialog jakožto cesta ke smíření a k evropskému „společenství ducha“

Celé dějiny spásy vlastně jsou velice realistickým dialogem Boha s člověkem, jakož i člověka s Bohem, a to ve významu opravdového „collogia salutis“. Proto také naše křesťanská teologie jakožto zamýšlená víry nad tímto dialogem má vždy směřovat k doxologii. Řečeno jinak: nesmíme se spokojit jedině s pouhým mluvením o Bohu, protože to má vždy přecházet v dialog s ním a o něm. Takzvaná dřívější „sedící teologie“ a teologie disputující by se prostě měla snažit být více „klečící a modlící se teologií“ (H. U. von Balthasar).

Člověk je „dialogickou bytostí“, neboť takovou povahu má v hloubi své bytosti lidská osoba, a tu by především církev jakožto „společenství Božího lidu“ měla za každou cenu zachraňovat – „hominis enim persona salvanda est“, říká II. vatikánský koncil v pastorální konstituci o církvi (GS, čl. 3). Integrovaná teologická teorie dialogu spásy svěřeného Kristem jeho církvi nastínil neslychaně zajímavým a jasným způsobem papež Pavel VI. ve své první encyklice „Ecclesiam suam“ (1964), pojednávající „o cestách, po nichž má v současné době katolická církev kráčet při naplňování svého poslání“. V rámci vyjmenovaných okruhů dialogu (s kým je třeba dialog vést) byly vypočteny: lidstvo, lidé věřící v Boha, křesťané – odloučení bratři, a také dialog uvnitř katolické církve (srov. čl. 58–119).

Celý pontifikát „Petra naší doby“, papeže Jana Pavla II., lze klidně nazvat exemplárním uskutečňováním takto široce vymezeného dialogu spásy. Již jeho inaugurační encyklika „Redemptor hominis“ odvázně ukazuje na člověka jakožto na „první a zásadní cestu církve“, chtělo by se dokonce říci – jako na „podstat-

né místo“ nacházení Boha na zemi, tedy opravdový „locus theologicus“. Důležitá ve vztahu především k třetímu dialogickému okruhu je první v dějinách církve ekumenická encyklika „Ut unum sint“ (1995). Už v samém úvodu nacházíme prohlášení, že ekumenismus je právě dnes cestou církve. Proto také se „katolická církev s nadějí ujímá ekumenického úsilí jakožto imperativu křesťanského svědomí osvíceného vírou a vedeného láskou“ (čl. 7 a 8). Bez tohoto druhu dialogu, bez ekumenické dimenze již dnes nelze být křesťanem a církvi.

Využijme však mimořádné příležitosti i jejího „dialogického kontextu“ a pohlédneme blíže na naše sousedské vztahy jakožto na – v jistém smyslu – exemplární kauzu v rámci Evropy směřující k opravdovému „společenství ducha“. Jako geopolitický region svého druhu má Slezsko význam pro kulturu celého Polska. Ve známé dolnoslezské Henrykovské knize z roku 1270 se nachází zápis naší první oficiální literární věty: „Day ut ia pobrusa a ti pozivai“ – „Dovol, abych já mlel, a ty si odpočín“ – říká jistý Bogval své manželce. Podivuhodné a nám „bytostně vlastní“ je přitom to, že tuto první polskou větu zapsal Němec, cisterciácký opat Peter ve své latinské fundační kronice, a vložil ji do úst Čecha a jménem Bogval. Při této příležitosti stojí za připomenutí, že Slezsko, zvláště opolské, patřilo přibližně 200 let českému státu, poté stejně dlouho Rakousku, až se roku 1742 dostalo pod pruskou nadvládu, aby se po druhé světové válce znovu vrátilo Polsku. Takovýto běh dějin rozhodl o cenné kulturní trojrozměrnosti naší krásné země. Slavný hornoslezský básník, spolutvůrce evropského romantismu Jo-

seph Freiherr von Eichendorff (1788–1857), narozený v Łubowicích u Ratiboře, proto pečlivě sbíral jak německé, tak i polské a moravské lidové písně.

Toto trojrozměrné kulturní dědictví opolského Slezska má mezi čistě slezskou populací svůj význam až podnes. Stalo se určující pro její specifický fenomén, totiž „jazyk srdce“, jenž je protipólem „jazyka zaměstnání“ (lingua del cuore e lingua del pane). V „jazyku srdce“ (v němž si člověk přivýkl modlit se, počítat, a – bohužel – i klít) se u nás starší lidé zpovídají až po dnešní den. V četných lokalitách poblíž moravských hranic to dělají čeští, kdežto v centrálních a východních oblastech diecéze německy; před rokem 1945 to byla polština. Neboť v této řeči se jako děti naučili modlit se i zpovídat a také počítat. Je třeba uznat, že vratlavská církev, kterou do uvedeného roku spoluvytvářela také naše současná opolská a gliwická diecéze, ve svém pastoračním působení vždy rozhodně hájila drahocenný „jazyk srdce“. Až do začátku čtyřicátých let našeho století existovala na naší hornoslezské „hoře smíření“ – Hoře sv. Anny – možnost účastnit se poutních bohoslužeb slavených střídavě právě v těchto třech řečech, z jejichž slovních základů se přece utvářelo naše nářečí, náš hornoslezský dialekt.

V dějinách evropské kultury byla vždy církev skrze své teologické fakulty úzce spjata s univerzitami. V procesu sjednocování současné Evropy proto musejí obě „instance“ sehrát důležitou úlohu. V této oblasti se naše sousedské polsko-moravské sblížení – jako vzájemné obohacování se naší tvořivou jinakostí – může stát cenným podnětem. Proto také bychom měli více usilovat, alespoň v pohraničních gymnáziích a středních školách, o možnost studia jazyka sousedů, jež přece je nejdůležitějším klíčem k poznání kultury na druhé straně hranic. Sám neustále apeluji na zastupitelstva těchto měst, aby se tam čeština stala alespoň fakultativní volbou v nabídce cizích jazyků; zato na Teologické fakultě Opolské univerzity jsem počínaje tímto akademickým rokem zavedl pro bohoslovce čtvrtého ročníku tento jazyk jako povinný. Naši – zvláště mladí – kněží přece musejí poznat tento krásný jazyk našich drahých jižních sousedů. Kromě toho naše univerzita je velkou vstřícností vůči Institutu bohemistiky a péči o něj, zejména poté, kdy navázala úzkou tvořivou spolupráci s olomouckou a ostravskou univerzitou. Je samozřejmě krásné, že se Západem, zvláště pak s Německem, máme dobré vztahy, ale ty by s našimi slovanskými sousedy měly být ještě lepší.

Naš společný dvostranný dialog má přinášet četné kulturní plody a být příkladem pro všechny. Vždyť dialog je přece „mateřštinou celého lidstva“ (Josef von Ferenczy). Ne nevýznamná je v tomto ohledu papežem Janem Pavlem II. stále opakovaná výzva týkající se potřeby „dýchat oběma plícemi“, to znamená tradici Východu i Západu. Zvláště nyní máme společně přesvědčovat o tom, že sjednocující se Evropa potřebuje novou orientaci, přičemž nesmíme zapomenout, že už samo slovo „orientace“ pochází od „orient“, tedy východu.

Takto celistvě pojatý dialog nám jistě pomůže účinněji očistit a „uzdravit paměť“, čili prohloubit a více kupředu posunout vznešené dílo usmíření ve všech jeho dimenzích. Vždyť jen na této cestě se nám podaří společně a tvořivě se přičinit k vybudování v našem světě zachraňující „civilizace lásky“, která se stane hrází proti stále více v něm bující „kultuře smrti“.

Opirajíc se o ekumenicky pojmanou a uskutečňovanou novou evangelizaci pomocí evangelí pravdy, dobroty a lásky přineseme náš v jedno spojený vklad do nesmírně důležitého díla sjednocování Evropy jako pravého společenství ducha zakládajícího se na bytostně křesťanských kořenech.

(Překlad: ThDr. W. Bugel)

Prof. ThDr. Alfons NOSSOL

se narodil 6. 8. 1932 v osadě Brozec (obec Krapkowice), v opolském Slezsku. V letech 1952–1957 absolvoval filozoficko-teologická studia v kněžském semináři v Nise a Opolí, kde byl 23. 6. 1957 vysvěcen na kněze. V roce 1959 dosáhl licenciátu v oboru dogmatické teologie na Katolické univerzitě v Lublinu a v roce 1962 doktorát obhájením disertace *Učení Jana Hessena o náboženském poznání Boha*. Od října 1961 začal přednášet dogmatickou teologii v Nise, později na Katolické univerzitě v Lublinu, kde se v roce 1976 úspěšně habilitoval na základě práce *Christologie Karla Bartha a její vliv na katolickou teologii*.

V roce 1977 byl vysvěcen na biskupa opolské diecéze. Nezanechal však vědecké dráhy a věnoval se dogmatické teologii. Na Katolické univerzitě v Lublinu mu byl v r. 1988 přiznán titul řádného profesora. Je členem Rady evropských biskupských konferencí (CEE), členem Papežské rady pro jednotu křesťanů, Sekretariátu pro dialog s nevěřícími a řádným členem Evropské akademie věd a umění v Salzburku, členem bilaterálních komisí pro katolicko-pravoslavný a katolicko-luteránský dialog. Jako hostující profesor působil na Katolické teologické fakultě Univerzity J. Gutenberga v Mohuči. S pohostinskými přednáškami navštívil vysoké školy v Rakousku, Německu, Anglii, Švédsku, Itálii a USA. Mimořádné zásluhy prof. Nossola o ekumenismus po podepsání Katolicko-luteránské deklarace o ospravedlnění ocenil papež Jan Pavel II. udělením titulu arcibiskup *ad personam*. Za mimořádné zásluhy o vědu, teologii, a zvláště ekumenické hnutí mu byla udělena řada čestných doktorátů: Katolickou teologickou fakultou v Münsteru (1991), Katolickou teologickou fakultou Univerzity J. Gutenberga v Mohuči (1992), Teologickou fakultou Opolské univerzity (1995),

Křesťanskou teologickou akademií (ChAT) ve Varšavě (1997) a Bamberskou univerzitou (1998).

Prof. Nossol má mimořádně těsný vztah k Univerzitě Palackého v Olomouci. Od obnovení CMTF UP v říjnu 1990 pomáhal fakultě a olomoucké arcidiecézi. Jeho zásluhou a zásluhou prof. F. Mezihoráka vzniká stálá konkrétní spolupráce Opolské univerzity s Pedagogickou fakultou UP při vydávání pedagogických sborníků, při vzájemných pracovních návštěvách a výměnách. Spolupráce je stále živá a plodná. Na jaře roku 1991 začala za jeho přímé účasti spolupráce mezi Arcibiskupským kněžským seminářem v Olomouci a Kněžským seminářem opolského Slezska v Nyse. Časté vzájemné návštěvy, poskytnutí odborné literatury a odborných zkušeností ve vzdělávání i při formaci přispěly k upevnění vzájemných vazeb v rámci středoevropského regionu. V srpnu téhož roku bylo do Olomouce vysláno deset bohoslovců opolské diecéze, kteří se zavázali dokončit zde svá teologická studia a pracovat pro potřebu moravské a slezské církve po dobu 5 až 10 let; četní z nich se rozhodli působit v našich diecích natrvalo. Prof. Nossol poskytoval studentům z ČR a SR studijní stipendia pro studium na Katolické univerzitě v Lublinu a v Opolí. Uchoval si také osobní kontakt a jeho přednášky se setkávaly s mimořádným ohlasem.

Vyznamným rysem prof. Nossola je i mimořádná citlivost k sociálním otázkám. Velkou pozornost věnuje charitativní činnosti, (např. financování zdravotnických zařízení ze získaných zahraničních zdrojů), vztahům mezi různými národnostními skupinami (např. prosadil zavedení německého a českého jazyka na středních školách, kde tyto menšiny žijí; stará se o krajany v zahraničí), regionálním vztahům v rámci Polské republiky a také integraci regionů střední Evropy do Evropské unie.

PŘEDSTAVUJEME

Projev doc. ThDr. et PhDr. Karla Vrány, emeritního profesora Papežské lateránské univerzity v Římě, při slavnostním aktu udělení čestného doktorátu teologie Univerzity Palackého v Olomouci 24. 10. 2000:

Spisovatel a společnost

Vlastně bych vás měl požádat o prominutí, že přicházím s tak banálním a téměř nudným tématem. Je přece samozřejmé, že mezi spisovatelem a lidským společenstvím existují určité, sociologicky, psychologicky, politicky a kulturně-historicky popsateľné vztahy, určitá právě platná a vymezitelná práva a povinnosti. V posledních desetiletích se stalo společensky angažované umění téměř ctností a mýtem; kdo by se potom odvážil pochybovat o zodpovědnosti spisovatele před společností a naopak? Přesto se ve zdánlivé samozřejmosti a problematičnosti těchto vztahů skrývá výbušná problematika, která je netušeně dramatická a přímo agresivně aktuální.

Spisovatel může být pro společnost požehnaním, ale také prokletím, záchranou, ale také pohromou. Platí zde – a především zde – jedna antická moudrost: *corruptio optimi pessima*. Spisovatel je nositelem nádherného a mocného charismatu. V tomto charismatu se skrývá moc, která přináší osudovou záchranu, anebo také pohromu. Velcí spisovatelé si tuto skutečnost vždy uvědomovali. Byli touto charismatickou mocí často nejen opojeni, ale také jejím břemenem zatíženi. Nešťastný a pokorný Franz Kafka prožíval své spisovatelské charisma jako určitý druh náboženství. Psaní se mu stalo modlitbou, zoufalým, radikálně znejistěným hledáním záchran. Není nakonec náhoda, že křesťanské dějiny spásy se uzavírají a naplňují v lidsky sepsaném Slovu Božím.

O moci spisovatelského charismatu vědí ovšem velice dobře i „mocní tohoto světa“. Vždy o ní věděli, vždy se ji obávali a vždy se pokoušeli – a pokoušejí dodnes – sobě tuto moc podřídit. Ve svém mocenském instinktu byli a jsou natolik inteligentní, aby věděli, že bez spisovatele, bez jeho psaní a jeho slova nemohou úspěšně vládnout nad lidmi. Dokonce Stalin věděl, že jeho moc by nebyla dostatečně totální, dostatečně zajištěná, kdyby mu spisovatelé, inženýři lidských duší nového socialistického člověka, odmítli spolupráci.

Kdo je vlastně spisovatel? Hned na začátku se vzdávám specializované, terminologicky exaktní definice a jen předpokládám, že existuje. Pro naše položené otázky postačí, když zcela všeobecně, ale také zcela podstatně označíme spisovatele (spolu s Martinem Heideggerem) za „správce slova“, pastýře jazyka, za „leiturgos“ pisma nebo stručně: za umělce psaného slova.

Jeho písemné umění není vymezováno zvláštním „čímsí“, určitým „něčím“. Psané a jazykové umělecké dílo nepochází z předmětu, z látky o sobě a pro sebe, ale z toho „jak“, totiž z výrazné, plné, kultivované formy. Spisovatel si může – *caeteris paribus* – zvolit za předmět svého umění všechno, co vůbec existuje: veškerou přírodu a dějiny, nebe a peklo, svatost a hřích a tak dále. Volí podle svých vlastních, osobních potřeb, podle svých zálibení a sklonů. V jeho sepisování nakonec záleží právě na tom, aby psal dobře a dokonale, aby jeho dílo mělo srovnatelnou uměleckou formu a strukturu.

O těchto zásadních výroch můžeme sotva pochybovat, a přesto znějí příjmenším provokativně. Musíme je tedy prohloubit a doplnit. Povězme to ještě jednou a v přístředě formulaci: „Spisovatel je definován tím, že se mu přesvědčení stalo druhou povahou“. Je úplně lhostejné – řečeno s Pieperem –, co myslí a píše. Tuto větu by sofista Gorgias a stejně tak André Gide beze všeho podepsali. Nakonec jí mohou podepsat i já, ale ne tak „beze všeho“, ne bez jednoho znovu zcela zásadního rozlišení. Rozhodující je pro jazykové umělecké dílo ono „jak“, ono „tak-bytí“ (německy *So-Sein*). Toto „jak“ psaného textu nemůžeme zredukovat výlučně na jazykové ztvárnění, na dokonalost díkce a na dobrou literární stavbu díla. Jistě i tohle patří k umění psát a první povinnost spisovatele se skrývá právě v tom „jak“. Umění psát jako takové usiluje o krásu slova, o estetické hodnoty díla, ne o etickou dokonalost člověka. To je pravda,

ale není to všechno. To „jak“ má v umění jazyka a sepisování ještě další, hlubší, radikálnější rozměr. Nazývám jej – s Martinem – poetickou nebo tvůrčí intuicí. Obojí vytváří charisma substanciálního, podstatného spisovatele: estetickou schopnost, „techné“ v aristotelském a tomistickém smyslu („*recta ratio factibilium*“), a schopnost poetickou, s jejíž pomocí může spisovatel vyvolávat ve svém slově hluboké tajemství, poslední jméno věci a události. O tomto druhém a hlubším rozměru onoho „jak“ v jazykovém uměleckém díle a spisovatelském charismatu Maritain říká: „*Cette divination du spiritual dans le sensible... c'est bien la se que nous appelons Poésie*“. O dvourozměrné, dvouvrstvé struktuře písemně-uměleckého „jak“ stejný filozof říká: „Uměním mám na mysli tvůrčí nebo produkční činnost lidského myšlení. Poezií nemám na mysli zvláštní umění, které spočívá ve psaní veršů, ale proces obecnější i prvotnější: komunikaci mezi vnitřním bytím věcí a vnitřním bytím lidského Já, které je určitou divinací... V tomto smyslu je poezie tajným životem každého a všech umění.“ (*Creative Intuition in Art and Poetry*, New York 1953, s. 3.)

Těmito myšlenkami – domnívám se – jsme odkryli vnitřní stavbu spisovatelského charismatu. Dovoluje nám to postoupit dále v našem tazání. Především však můžeme nyní tvrdit: hodnota a velikost jazykového uměleckého díla nezávisí jen na dokonalosti a kvalitě jeho formy, jeho estetičnosti (v podstatném řeckém smyslu) „techničnosti“, nýbrž také – a ne méně – na kvalitě, na čistotě, pravdivosti a bytnosti (*Seinshaftigkeit* – říká němčina) jeho poetické, tvůrčí intuice, to znamená na tom, jak spisovatel vidí a prožívá svůj předmět, v jakých perspektivách a horizontech žije jeho slovo a u jakých pramenů přebývá jeho srdce. O tyto poetické, tvůrčí prameny spisovatele – a vůbec každého umělce – zápasí

odjakživa spolu nebe a peklo, anděl a ďábel. André Gide napsal jednou větu, která stojí za uvážení: „*Ďábel spolupracuje na každém uměleckém díle*.“ Snad bychom mohli říci přesněji, že se ďábel pokouší stále znovu být ve hře a spoluúčinkovat – bohužel dosti často úspěšně. Není ostatně náhoda, že také velcí a podstatní spisovatelé jako třeba Dante, Dostojevský a Goethe, abychom jmenovali jen ty opravdu velké, dokáží umělecky přesvědčivěji a poutavěji popsat svět hříchu než svět milosti a svatosti. Dantův „*Ráj*“ je umělecky slabší než „*Peklo*“; záporné postavy „*Běsů*“ jsou u Dostojevského životnější, skutečnější, plnokrevnější než postava Aljoši. Umělecky nejobtížnější a z historického pohledu také nejslabší literaturou je hagiografie. Krátce řečeno: spolurozhoduje pramen. Jím se spisovatel vždy angažuje v pravdě, nebo lži, od pramene se vždy stává spolupachatelem, bez ohledu na to, zda chce, či nechce, zda si to uvědomuje, či neuvědomuje. Tady má svůj kořen také jeho spoluzodpovědnost před společenstvím, před druhými lidmi. Tak můžeme i pochopit, že nějaké dílo může „být uděláno skvěle“, že něco je vysloveno dokonale, formulováno duchaplně, napsáno strhujícím způsobem... a přesto, s ohledem na celek a to, co je rozhodující, je stejné dílo falešné, přímo špatné, méněcenné, ostudné a zhoubné. Samozřejmě to platí i naopak.

Na základě tohoto zásadního rozlišení mezi „techné“ a „poesis“, uměleckou schopností a tvůrčí, poetickou intuicí ve spisovatelském charismatu, můžeme pochopit dvě další části věci. Poetický pramen, když je silný a dostatečně hluboký, jak je tomu u podstatných básníků a spisovatelů, nebude nikdy zcela znečištěn, zabahněn nebo otráven. V jejich životě jsou milostí obdařené chvíle, kdy poetické prameny dávají ze svých skrytých hlubin – navzdory všemu očekávání – čistou, osvěžující vodu.

Doc. ThDr. et PhDr. Karel Vrána

se narodil 24. 8. 1925 v obci Zahradka u Ledče nad Sázavou. V roce 1945 ukončil klasické gymnázium v Praze. Teologii a filozofii pak studoval v letech 1945–1951 v Římě a v letech 1956–1960 v Salcburku. Od roku 1955 působil jako profesor filozofie na Papežském teologickém institutu v jihoitalském Beneventu. Od roku 1974 byl hostujícím profesorem na Teologické fakultě v Neapoli, od roku 1978 rektorem české bohoslovecké koleje Nepomucenum v Římě a zároveň (od roku 1980) profesorem filozofie na Papežské lateránské univerzitě v Římě. Po návratu z exilu do vlasti (1992) přednášel na Katolické TF UK filozofickou teologii a antropologii. Nadále působí jako předseda římské Křesťanské akademie a pokračuje v její ediční činnosti. V zahraničí publikoval zejména v exilových časopisech *Nový život* a *Studie* a v nakladatelství Křesťanské akademie Řím (příležitostně pod pseudonymem Pavel Želivan). Vedle pedagogické a vědecké práce ve svém oboru se podílel na českém kulturním životě v exilu i v domácím podzemí (vydávání knih, přednášky, příspěvky do rozhlasu apod.). Jako rektorovi koleje *Nepomucenum* mu záleželo hlavně na udržení možnosti svobodného zahraničního studia českých a slovenských studentů teologie.

Filozofické myšlení Karla Vrány se rozvíjí v prostoru kritického a otevřeného tomismu. Navazuje též na augustínovskou tradici a přihlíží k mnichovské fenomenologické ontologii. Ovlivňují jej také představitelé dialogického personalismu. Tematicky lze Vránovo filozofické dílo rozčlenit do tří okruhů. Do prvního okruhu patří otázky týkající se vztahu přírodních věd a filozofie. Zvláštní pozornost věno-

val K. Vrána evolučnímu, vzestupnému a syntropickému pohybu v přírodě a jeho neméně reálnému protikladu, tj. dění involučnímu, sestupnému, entropickému. Druhý tematický okruh je věnován filozofické antropologii. V souladu s principy otevřeného a kritického tomismu chápe Karel Vrána filozofickou nauku o člověku jako integrální filozofickou antropologii. Do třetího okruhu Vránova filozofického myšlení vstupuje jeho filozofická hermeneutika literatury. Jeho zájem o filozofickou a teologickou dimenzi podstatné světové i české literatury vyrůstá z potřeby filozofie naslouchat všem hlasům kultury, nejen vědám, ale také umění, zejména literatuře.

Z konkrétních vztahů k Univerzitě Palackého lze připomenout jeho přednášku s názvem *Dialogický personalismus*, kterou pronesl v rámci výročních přednášek k počtu J. L. Fischera dne 10. 11. 1999.

Sám Karel Vrána je „homo viator“ (G. Marcel). Nikdy se však nevydává na cestu, nemá-li promyšlen její smysl a význam, jaký by měla mít pro druhé. Konkrétním výsledkem jeho současných cest je významná podpora ediční činnosti právě v oborech, která nikdy nebudou ekonomicky lukrativní. Jeho nynější funkce předsedy české sekce Evropské společnosti pro katolickou teologii znamená propojení teologicko-filozofického bádání v českých zemích s evropským kontextem těchto oborů.

Návrh na udělení čestného doktorátu podpořila jednomyslně svým usnesením také Vědecká rada Pedagogické fakulty UP na svém zasedání dne 7. 12. 1999.

Z VĚDECKÝCH PRACOVÍŠŤ UP**Netradiční divadlo na Moravě a ve Slezsku**

V roce 1998 byl na Katedře teorie a dějin dramatických umění Filozofické fakulty UP zahájen tříletý výzkumný projekt s názvem *Netradiční divadelní aktivity na Moravě a ve Slezsku v šedesátých až osmdesátých letech XX. století*, který získal podporu Grantové agentury ČR. Jeho autory jsou **PhDr. Tatjana Lazorčáková** a **PhDr. Jan Roubal**. O záměrech projektu jsme hovořili s PhDr. T. Lazorčákovou.

Co je cílem vašeho výzkumu?

Cílem výzkumu je doplnit komplexní obraz jedné linie českého divadla o dění v moravských regionech v podobě základního zmapování historie souborů, které spoluvytvářely kontinuální linii autorských a studiových divadel šedesátých až osmdesátých let. V důsledku to znamená zmapovat oblast divadelního vývoje, která nestála v popředí zájmu oficiálních institucí, tudíž ani regulérní kritiky, a která mnohdy existovala mimo produkci profesionálních scén a mimo oblast hlavních divadelních druhů a žánrů. Zaznamenat výrazné divadelní aktivity mimo Prahu, v teritoriu okraje, a na základě jejich analýzy dokázat souběžnost vývoje českého divadla, společné znaky a vývojové tendence, rukopis osobností přecházejících z okraje do centra a vzájemné ovlivňování centra a okraje.

Jako základní tématické okruhy výzkumu byly stanoveny:

I. Dobový kontext šedesátých až osmdesátých let, odkazující v obecnějších úrovních na podmínky vzniku a práce divadelních souborů.

II. Diferenciace zaznamenaných souborů, jejich časové a typové zařazení

III. Dokumentace konkrétních souborů působících na Moravě a ve Slezsku a jejich profilových inscenací, přičemž široké spektrum souborů bylo pracovním rozděleno do několika okruhů: kabaretní soubory, divadla poezie, autorská divadla, studentské soubory, alternativní soubory, bytové divadlo.

IV. Teoreticky komentovaná analýza společných tendencí a znaků, vzájemných souvislostí v kontextu profesionálních souborů netradičního typu.

V jaké fázi se výzkum nyní nachází?

V současné době probíhá poslední fáze výzkumu. Byl dokončen heuristický sběr materiálu, který spočíval v dokumentaci konkrétních souborů a jejich profilových inscenací. Zdrojem základních informací se staly excerpované příspěvky z časopisů *Ochotnické divadlo*, *Amatérská scéna*, *Loutkář*, *Zpravodaj SČDU*, *Repertoár malé scény*, *Červený květ*, *Ostravský kulturní měsíčník*, *olomoucké Kdy-kde-co*, *prospěšková Štafeta*, *Scéna*. Vznikla kartotéka souborů

a osobností, která se stala základem databáze, pro niž byl vytvořen samostatný softwarový program umožňující práci s daty. Nejspolehlivějším zdrojem informací se staly v první fázi výzkumu osobní vzpomínky a archivy. Během prvního roku výzkumu bylo kontaktováno několik desítek lidí spojených se sledovanými divadelními aktivitami a zdokumentováno řada materiálů – fotografií, plakátů, programů, ale také scénářů, videozáznamů a dalších pramenných materiálů (výstřižky, korespondence) i osobních výpovědí.

K dnešním dnům jsou zpracovány údaje o 130 souborech, z nichž jsme vybrali čtyřicet nejvýznamnějších, které svou činností ovlivnily a posunuly vnímání netradičního amatérského divadla. Snažíme se na základě shromážděných pramenných materiálů vypracovat historiografii těchto souborů, doplněnou výčtem inscenací a profily jednotlivých osobností.

Byly již některé dílčí výsledky publikovány?

Osobně jsem některé výsledky použila při vytváření hesel do I. dílu chystané Encyklopedie českého divadla, kterou ještě v letošním roce vydá Divadelní ústav. K publikování v *Divadelní revui* je připravena přednáška PhDr. Roubala *Česká studiová divadla 70. a 80. let*, s níž vystoupil na Jagellonské univerzitě v Krakově. Teze k výzkumu a dílčí výsledky vyšly ve sborníku naší katedry *Kontexty I*.

Uvažujete o možnosti zveřejnění objevených audio- a videozáznamů?

O zveřejnění jsme neuvažovali. Záznamů z představení amatérských souborů existuje jen velmi málo, nejstarší pocházejí z konce 70. let. Jedná se o amatérské nahrávky, které nemají vysokou kvalitu. Několik záznamů spíše ze 60. let pochází z archivu bývalého Československého rozhlasu v Ostravě, ty jsou přirozeně kvalitnější. Mladší nahrávky jsou opět víceméně nekvalitní a pocházejí z osobních archivů členů některých souborů. Prezentace tohoto materiálu by byla možná jen pro studijní účely.

Počítáte s knižním vydáním?

Náš grant má výzkumné zaměření. Jeho výsledkem bude zmíněná databáze s heslářem jednotlivých souborů a historicko-teoretická studie mapující základní tendence a trendy v linii netradičního divadla. Myšlenkou publikování výzkumu jsme se rovněž zabývali. Zde máme dvě možnosti: zažádat o ediční grant, nebo nabídnout naši práci univerzitnímu nakladatelství.

Za rozhovor poděkovala

A. Novobilská

Groningenská připomenutí

V předprázdninových číslech Žurnálu UP (č. 27/9, str. 8 a č. 31/9, str. 4) byly uveřejněny příspěvky *Studijní pobyt v Groningenu a Ze Svatého Kopečka do Groningenu*. Shodou náhody se oba články kromě společného místa tak či onak dotýkaly logopedie. V prvním z článků konstatuje autorka, stážistka studovaného tamního oboru *orthopedagogiek*, že v Holandsku „mezi vysokoškolské disciplíny vůbec nepatří logopedie“. Druhým byl článek s ilustračním fotem titulní strany habilitační práce Jana G. Švece, Ph.D., vydalo ji Vydavatelství UP. V tu dobu úspěšně probíhala Šveceva veřejná (po olomoucké už druhá) groningen-ská obhajoba. Vedl ji rektor *Faculty of Medical Sciences*. V komisi bylo deset oponentů, většinou profesorů z nizozemských univerzit. Odlišně od našich zvyklostí bezprostředně po obhajobě následovala promoce s předáním diplomu.

O prestiži práce dr. J. Švece, popisující diagnostickou foniatrickou metodu *videokymografii*, svědčí nabídka dr. Ingo R. Titzeho ke studijnímu pobytu v *National Center for Voice and Speech* v USA. Na naší univerzitě o videokymografii dr. J. Švec přednášel na prvním semináři univerzitního *Společensví pro studium hlasu a řeči* v únoru 1998. Na letošní osmý listopad je připraven již 6. seminář univerzitního *Společensví pro studium hlasu a řeči*.

Na tomto semináři mj. zazní přednáška o historii foniatrické kliniky v Praze, o kognitivní psychologii a řeči, o morfologickém substrátu poruch lidské řeči a např. přednáška o vývojových poruchách řeči. K účasti jsou srdečně zváni všichni, kdo se studiem hlasu a řeči zabývají, včetně studujících logopedií. Podrobnější program bude ještě zveřejněn.

Poznámka: I u nás se asi do padesátých let minulého století do odtržení logopedie od foniatrie pěstovaly oba obory společně, jak je tomu ve světě asi běžné (viz i přednáška doc. Šrama *Historie a současnost IALP* z 5. semináře). Také časopis stejnojmenného předmětu zájmu vydávaný S. Kargerovým *Medical and Scientific Publishers* v Basileji nese v současnosti označení *Folia phoniatrica et Logopaedica*.

-jp-

Newtonův objev neměl na pěstování jablek nejmenší vliv.

-jas-

Omluva

V minulém čísle Žurnálu UP byl publikován příspěvek k udělení pamětních medailí UP *Za zásluhy (Pro merito)* 11. 10. 2000 (*Blahopřejeme!*, Žurnál č. 5/10, str. 5). Připojená fotografie bohužel neodpovídala textu pod ní; omlouváme se doc. K. Říhovi a Mgr. K. Staňkovi a tento omyl uvádíme nyní na pravou míru:

Na fotografii zprava PhLic. Věra Štěpínová a doc. Karel Říha při předávání bronzové a zlaté pamětní medaile.

-red-, foto -tj-

Přijaté vnitřní granty UP na rok 2000

(dokončení)

V tomto čísle publikujeme poslední část seznamu udělených vnitřních grantů UP, který jsme získali od jednotlivých fakult v závěru loňského školního roku (čísla v závorkách představují výši přidělených finančních částek):

Přírodovědecká fakulta UP (dokončení)

Mgr. R. Chmelová (Katedra ekologie): *Bílé stráně v Čechách – srovnávací geobotanická studie* (10 tis.);

Mgr. M. Banaš (Katedra ekologie): *Srovnávací studie vybraných biotopů v obvodu horní hranice lesa z hlediska vlivu abiotických a antropických podmínek v prostředí nejvyšších poloh Hrubého Jeseníku* (12 tis.);

Mgr. S. Vojtásek (Katedra ekologie): *Biologické posouzení kvality tekoucích vod podle systému saprobity (CSN 83 0532) a indexů používaných v zemích EU na rozdílných stanovištích na středním úseku řeky Moravy v oblasti Mohelnické brázdny* (19 tis.);

Mgr. T. Kuras (Katedra ekologie): *Srovnávací studie řádu Lepidoptera lužních ekosystémů na Moravě* (15,6 tis.);

Mgr. I. H. Tuf (Katedra ekologie): *Vliv deforestace na půdní faunu – srovnávací studie tří různých starých porostů v CHKO Litovelské Pomoraví* (15 tis.);

Mgr. P. Nádvorník (Katedra zoologie): *Uplatnění DNA fingerprintingu při stanovování otcovství a vnitrodruhového hnízdního parazitizmu u ptáků* (50 tis.);

Mgr. T. Grim: *Příčiny absence parazitace potenciálního hostitele kukačky obecné* (15 tis.);

Mgr. V. Remeš (Katedra zoologie): *Antipredační strategie volně hnízdicích pěvců na modelovém druhu pěníce černohlav* (15 tis.);

Mgr. L. Mazánek (Katedra zoologie): *Celosvětová revize rodu Eupeodes* (20 tis.);

Mgr. T. Matyášek (Katedra zoologie): *Ekologické nároky jezevce lesního na biotop a studium jeho potravního chování* (20 tis.);

Mgr. J. Trbušek (Katedra zoologie): *Studie embryonálního původu otické oblasti u žab (zejména aparátu středního ucha) a jeho vztah k okolním strukturám, zvláště palatoquadratu* (10 tis.);

Mgr. J. Linhart (Katedra zoologie): *Vodní mechy jako významný funkční biotop říčního ekosystému z pohledu bezobratlých, část II* (13 tis.).

Přírodovědecká fakulta celkem 665 100 Kč.

-red-

O ČEM SE (NE)MLUVÍ

Co to je, když se řekne gender studies aneb Na vlastní kůži...

Motto: Vždyť ty jsi přece úplně normální ženská, vdaná, se třemi dětmi – a na svůj věk vypadáš taky docela dobře... Máš to zapotřebí – být feministka?

To bývá jedna z nejčastějších (a nejméně pejorativních) poznámek, které lze zaslechnout na adresu žen (v příslušné mutaci o jediné i některých mužů), v jejichž názorech (postojích, zájmech, aktivitách atp.) lze nalézt stopy sympatií k feminizmu. Diskuse na toto téma mívají různý charakter, míru agresivity i stupeň kvality, ve většině však (bez ohledu na příslušnost k pohlaví) jsou si jednoduše podobné: končí-vají ve vyhroceném sporu mezi chápáním „ženských“ a „mužských“ rolí.

K teoretické diskusi zahrnující kromě konfliktních střetů a neporozumění i věcné argumenty pro opodstatněnost otázek, které reflektují měnící se postavení žen a mužů, směřují tzv. *gender studies*, jež se v západních zemích vyvinula spolu s ženským hnutím jako jeden z důsledků dynamického společenského a kulturního pohybu v průběhu posledních čtyřiceti let. Pojem *gender* čili *rod* (pochází z řečtiny, v angl. také mluvnický rod) je chápán jako analytická sociální kategorie umožňující interpretovat rozdíly mezi mužem a ženou z pozice nikoli pouze biologické podmíněnosti (pro to je vhodnější pojem pohlaví či sex) ale i z hlediska sociokulturního. Nejde přitom už ani tak o klasickou formulaci „ženské otázky“, ale o reflexi a pojmenování celého souhrnu vztahů, vztahů, sociální rolí, sociálního statusu a podmíněných souvislostí, které vymezují jak ženský, tak i mužský svět.

Rozhodnutím Akademického senátu Filozofické fakulty UK v Praze bylo (v říjnu 1998) ustaveno **Centrum pro studia rodu** jako pedagogické a odborné pracoviště, které se chce stát „komunikační křižovatkou“ humanitních a sociálněvědných oborů, které integrují a budou integrovat perspektivu rodu čili *gender* do své práce teoretické i pedagogické. K hlavním důvodům ustavení tohoto pracoviště jeho iniciátorky (PhDr. J. Šiklová, CSc., PhDr. E. Věšínová-Kalivodová, dr. J. Malečková, CSc., Ustav Blízkého východu a Afriky FF UK, PhDr. M. Čermáková, PhDr. H. Maříková, Sociologický ústav AV ČR aj.) uvedly především skutečnost, že na FF UK dosud chybí možnost věnovat se studiu rodu, přestože je to způsob poznání a směr bádání, který se jako *gender studies* mezinárodně prosadil ve společenských a humanitních vědách. Ve zdůvodnění (viz www.feminismus.cz) se dále uvádí: *Sebereflexe a potřeby sebepoznání české společnosti jsou svázány nejen se specifickým historickým a politickým kontextem rozvoje české moderní společnosti, ale v jeho důsledku pak i s komplexní, kritickou i konstruktivní analýzou obou společenských rodů (genders) spíše než s ortodoxní feministickou revizí.*

V návaznosti na přednáškovou činnost Nadace *Gender studies*, která na FF UK probíhala od roku 1993, vyvíjí **Centrum studií rodu – gender studies** v současné době svou činnost jako sekce Katedry sociální práce FF UK. Počínaje školním rokem 2000/2001 nabízí oborovou magisterskou specializaci „sociální práce – gender studies“, která je v současné době jediným kompaktním studijním programem v tomto oboru v České republice. Kromě této specializace nabízí také všechny své kurzy jako volné výběrové semestrální přednášky a semináře všem studujícími FF UK; doporučují se jako doplňující nabídka oborů etnologie, estetiky, filozofie, historie, psychologie, sociologie, kulturologie, aj.

Zakladatelkou o. p. s. – tedy nevládní, neziskové občanské organizace, centra a knihovny Gender Studie Praha, která existuje již od roku 1991, je **PhDr. J. Šiklová**, která byla jedním z nejvýraznějších hostů letošních *Psychologických dnů Olomouc* (hojně navštěvená sekce *Ženy a muži*) pořádaných olomouckou Filozofickou fakultou (viz *Žurnál* č. 2/10). Využili jsme této příležitosti (i proto, že na UP svého času *gender studies* pomáhala vytvářet) a požádali ji o rozhovor na téma *gender studies* v praxi vysoké školy, na které opět od roku 1990 učí a kde také založila Katedru sociální práce neboli aplikované sociologie. Dostali

jsme se při tom samozřejmě také k obecnějším problémům postavení žen a mužů:

Pojem feminismus bývá v současné době interpretován z různých, často extrémních pozic. Jaká je vaše zkušenost – jako vysokoškolské pedagožky, která se věnuje problematice gender, s postoji k tomuto oboru?

Především – postoj a zájem z hlediska vedení fakult je podle mé zkušenosti daleko horší než zájem studentů. Na naší filozofické fakultě byl opravdu problém vůbec tento obor prosadit – před Vědeckou radou a ostatními akademickými orgány. Trvalo to několik let. Opakovaně jsme podávali projekty! Občas to vypadalo jako házení klacků pod nohy; to hlavní, co na příslušné orgány zapůsobilo, byl fakt, že jsme poukazovali na podobná pracoviště v zahraničí a že jsme ze tohoto zahraničí získali finanční prostředky. Teprve onen syndrom napodobování Západu přispěl tedy k tomu, že se nakonec řeklo: „No tak teda, když to chcete a když to tu fakultu nic stát nebude, tak teda jo...“ Nedostali jsme ale ani místnost. Přitom – jak jsem všude zdůrazňovala – v sedmdesátých letech univerzit v státu New York existují gender studies nebo women studies, dokonce jako samostatné katedry, a na asi třiceti procentech univerzit v USA se může člověk habilitovat a získat titul Ph.D. z tohoto oboru.

Jak vlastně **Centrum pro gender studies** na UK vzniklo?

Prvních několik let to byly jenom výběrové přednášky, které se mi podařilo prosadit do oboru sociální práce, do aplikované sociologie pod názvem gender studies. Byly to přednášky k sociálním problémům z aspektu gender, tedy z aspektu rozdílu mezi muži a ženami. To se sneslo. A tím, že se to podařilo prosadit do minimálních standardů neboli kurikul sociální práce, která mají být závazná pro celou republiku, tak se to podařilo – alespoň jako semestrální přednášku – prosadit všude. Gender studies by teoreticky měla být všude tam, kde je aplikovaná sociologie nebo sociální práce – je to totiž dokonce podmínka pro akreditaci. To se tedy podařilo, ale zůstal ten problém, že na jednotlivých univerzitách je

jen málo těch, kteří a které to mohou učit. My sami jsme tomu v začátcích z legrace říkali „misionářský kurz“, protože jsme učili tak, že jsme jezdili na některé univerzity přednášet. Nyní tedy existují gender studies druhým rokem jako akreditovaný obor a jako jakási subkatedra. Bohužel akademičtí funkcionáři – senát univerzity i fakulty – mají právo argumentovat, že obor se nemůže etablovat jako samostatný, když pro něj není nikdo graduován. Ale jak se může někdo graduovat v gender studies, když ten obor není ustaven? Čili – vše se odehrávalo a bohužel ještě odehrává na typicky mužském „systémovém“ principu, který je chápán jako jediný správný: musíte v oboru získat patřičné tituly a hodnosti, abyste mohla něco ustavit, a nemůžete je současně získat, protože obor není ustaven... Nakonec – protože jsem dosti vehementní člověk – jsme tuto bariéru prorazili. Ale v podstatě podle právních předpisů Karlovy univerzity zatím není možné, aby gender studies existovala zcela samostatně. Kde najdete u nás profesorku či alespoň docentku habilitovanou pro obor gender studies?

A jako akreditovaný obor, nabízený studentům, není hrazen z peněz fakulty? Jak je tedy financován?

Peníze jsme zase získaly ze zahraničí, ne že by nám je dalo třeba naše MŠMT... Pro Centrum studií rodu jsme dostali Fordovu nadaci. V praxi to pak vypadalo takto: aby nám naše katedra mohla dát peníze, dali jsme jí z fondu nadace dar a katedra pak mohla dát někomu formálně půldruhého úvazku, aby tam takzvané mohli být učitelé akreditovaní na FF UK, tedy zaměstnanci této univerzity. A je to naprosto absurdní, nesystémové jednání...

Takové gender v praxi...

Ano, gender v praxi, je to tak! Já nevím, jestli to třeba vůbec chápe MŠMT, kde už předem řeknou: „To je nějaká hloupá feministka, přece na to nebudeme dávat peníze.“ Diskuse na toto téma měla a má často velmi pochopnou úroveň i na akademické půdě, ale to je těžko publikovatelné.

-mav-

Dokončení příště.

DĚNÍ KOLEM NÁS

Co také zaznělo na Fóru 2000

Ve středu 18.10. byla na Pražském hradě zakončena konference Fórum 2000, letos zaměřená k tématu *Vzdělání, kultura a duchovní hodnoty v procesu globalizace*.

Z vystoupení prezidenta České republiky V. Havla při zahájení pracovního jednání konference 16. 10. 2000 (*Role vzdělání a vědy v procesu světové globalizace: Možnosti a úskali, Rozvinutý a rozvíjející se svět: Možnosti vzdělání a vědy*), které moderoval prof. J. Jařab, vybíráme:

Domnívám se, že oč běží a bude stále zřetelněji běžet, je velmi otevřené vnímání, chápání a hledání nejrůznějších souvislostí tohoto světa, souvislostí začasť překvapivých, začasť se vymykajících dosavadním návykům, stereotypům, poznání, vědecké či technické zkušenosti. Zdá se mi, že to bude v nadcházející době naprosto nejdůležitější.

Co z toho vyplývá?

Především výzva k pokoře. Můžeme si všimnout, že v novověké éře je možno pozorovat tradici pýchy rozumu, pýchy vzdělanců, pýchy poznání. Někdo se domnívá, že když objevil, že mravenec je složen z molekul, že dobyl tajemství světa. Pak přijde někdo jiný, kdo objevil, že molekula je složená z atomů, a myslí si, že on je ten, kdo dobyl tajemství světa. Pak přijde někdo jiný, kdo řekne, že atom je složen z protonů a elektronů a že on je ten, kdo dobyl

tajemství světa. Dnes víme, že proton je složen z kvarků, a nevíme, z čeho jsou složeny kvarky, ale možná za deset let to vědět budeme. Ale v žádném z těchto fází poznání jsme se nedotkli tajemství světa. Vlastně jsme jen pronikali hlouběji do tohoto světa, to znamená, že zážrak bytí se nám vyjevoval stále zřetelněji, bohatěji a strukturovaněji ve své záračnosti, ale ne, že jsme ho odhalili tím, že jsme konkrétně to či ono objevili. A ti nejpronikavější z moderních vědců to dobře vědí, proto se vyznačují pokorou. To je druhá tradice novověké vědy, vedle tradice pýchy, kdy si vědec či vzdělanec myslí, že dobyl svět, protože pochopil to či ono nebo to popsal tak zvané objektivně, a tou je tradice pokory, úcty k tajemství světa. Zdá se mi, že je to velmi důležité, protože to má své konsekvence v oblasti morální.

My jsme na těchto fórech už několikrát mluvili o tom, že v éře tak zvané globalizace je zapotřebí především a hlavně pěstovat globální odpovědnost člověka za svět, vědomí příslušnosti k celému lidskému rodu, starost o zeměkouli, na které žijeme. Předpokladem elementární odpovědnosti za svět, o které jsme mluvili též jako o morálním minimu, na němž se mohou shodnout různé kultury či civilizační okruhy, je pokorný vztah ke světu, k zázrak bytí a schopnost vědět, že nic nevíme.

(Zdroj: <http://www.forum2000.cz/2000/maincz.asp>)

-red-

UNIVERZITNÍ PRACOVISŤE INFORMUJÍ

Návrat vydry říční

V polovině října se olomouckým přírodovědci podařilo navrátit do volné přírody, soustavy lužních lesů kolem řeky Moravy, dalšího živočicha, který zde dříve býval běžným zástupcem fauny savců. Jedná se o vydru říční (Lutra lutra), která je chráněným živočichem a patří mezi kunovité šelmy. V Evropě i u nás má v posledním období jen ostrůvkovitě rozšíření a hlavním cílem návratu vydry do Pomoraví je propojení migračních cest tohoto živočicha. K posílení populací vyder v České republice byl vypuštěn mladý pár vydry říční. Přivezen byl ze záchrané stanice u obce Pavlov (Ledeč nad Sázavou). Vedoucím stanice je absolvent PFF UP v Olomouci dr. A. Toman, který patří mezi přední evropské odborníky na tuto problematiku. Je přesvědčen, že zde vydry najdou optimální podmínky pro svůj rozvoj. Také potravní základna (především ryby) je na úseku toku, kde byly vydry vysazeny, vhodná a dostatečná. Na tyto návratilce není možné pohlížet jako na krvelačné šelmy, ale jako na ohrožený živočišný druh, který se stává nedílnou součástí ekosystému lužních lesů a zasluhuje naši pozornost a ochranu.

RNDr. M. Holzer, PdF UP Olomouc

Z výzkumné činnosti Katedry přírodopisu a pěstitelství PdF

O výzkumné činnosti v oblasti lesního semenářství již byla zmínka v prvním čísle letošního ročníku Žurnálu UP. Zvláště aktuální je v současné době problematika předosevní přípravy dlouhodobě skladovaných bukovic, jejíž správná aplikace je nutná pro zajištění dobré vzházejivosti a výtěžnosti. Bukovice je nutné skladovat po několik let v hermeticky uzavřených nádobách nebo plastických sáčcích. Správný technologický postup umožňuje získání dobré výtěžnosti v období mezi semennými roky. To vyžaduje velmi přesné dodržování laboratorních podmínek po celý průběh technologického postupu. Výzkumné bylo prokázáno, že zásadní podmínkou úspěchu dlouhodobého skladování a předosevní přípravy je snížení obsahu vody v bukovicích po jejich sběru na optimální mez, tj. na 8 % až 10 %. Osivo se pak skladuje v hermeticky uzavřených obalech. Experimentálně se potvrdilo, že nevhodnější dobou pro odstranění dormance osiva je období 7–12 týdnů před jeho jarním výsevem. Délku trvání odstraňování dormance je třeba zvážit podle začínajícího prorůstání kořínků perikarpem. Výsev se provádí v terénu do prohráté půdy, jejíž teplota se pohybuje kolem 8 °C, nebo do plastických krytů. Ve venkovních podmínkách však hrozí riziko jarních mrazíků. Na konci vegetační sezóny se vyberou kvalitní a výsadby schopné semenáčky, které se použijí k zalesňování v oblastech původu jejich osiva. Po výsevu je nutné o semenáčky a později i o sazenice pečovat běžnými péstebními opatřeními.

RNDr. L. Hrabí, Ph.D.,
vedoucí Katedry přírodopisu a pěstitelství PdF UP

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Po dobu pobytu v ghettu jsem si vymyslel několika-stupňovou strategii: chtěl jsem co nejintenzivněji cvičit na housle, abych hned v den osvobození mohl vystoupit s koncertem, chtěl jsem se zabývat předměty, kterým se chlapec mého věku věnuje na gymnáziu, samozřejmě jen relevantními věcmi jako matematikou, fyzikou a chemií. Zbytečnostmi jako jsou jazyky, umění, literatura, dějiny a zeměpis jsem nehodlal trávit čas. Navíc jsem chtěl číst maximální počet filozofických spisů, abych jednou provždy vyřešil jediný reálný problém filozofie: platnost lidského poznání.

(In: H. T. Mandl: *Filozofova sázka aneb Počátek definitivní smrti*. Nakl. Šimon Ryšavý, Brno 2000)

-mh-

Diskuse, názory, ohlasy

Jak univerzita odpověděla aneb Kam směřujeme

CRE opravdu oslovila UP a nabídla další kolo evaluace. Prvním krokem by mohla být podrobná zpráva pro tým auditorů, který se zabýval situací na UP během akademického roku 1998/1999 a na závěr sepsal hodnotící zprávu, v níž pojmenovali naše silné i slabé stránky. Zdá se bohužel, že akademická obec již pozapomněla, že zpráva obsahovala také kladná, nejen záporná hodnocení, což ovšem neznámě, že neexistuje dlouhá řada problémů, které je třeba řešit. Mnohé z nich se alespoň řešit začaly, ale vedení univerzity se nedomnívá, že by jí v tomto úsilí mohl nějak zásadně pomoci nový audit CRE, na který bychom ostatně v současné situaci ani neměli peníze, a nedá se očekávat, že by nám další kolo pomohlo financovat MŠMT (jak tomu bylo při první evaluaci). Daleko více nám může pomoci kritický či poradní hlas jednoho každého člena akademické obce, kterému na budoucnosti UP záleží (jak správně připomíná prof. M. Hejtmánek ve svém příspěvku ve třetím čísle Žurnálu UP ze 6. 10.).

Odpověděli jsme tedy na dotaz CRE, nikoli však podrobnou zprávu a detailním rozбором současné situace, nýbrž jen několika poznámkami o tom, čím se vedení fakult i celé univerzity zabývá, aby dosáhlo zlepšení některých pojmenovaných „slabých stránek“.

V systému vedení (na všech úrovních) se prosazuje maximální snaha o přesné vymezení zodpovědnosti za konkrétní úkoly, vyplývající ze zákona č. 111/1998 Sb., Statutu UP a všech vnitřních předpisů UP; jejichž plnění má jasné datování a podléhá kontrole Akademického senátu, Vědecké rady a Správní rady UP. Vytváří se podrobná databáze důležitých údajů z každé oblasti univerzitních aktivit (studijní programy, výzkum, ekonomická a personální situace), která bude k dispozici vedoucím pracovníkům univerzity a jejichž průběžná analýza by měla signalizovat, kde je nutno zjednat nápravu.

UP nemíjí zásadním způsobem měnit svůj profil instituce, která poskytuje kvalitní akademické vzdělání v převážné míře v magisterských a doktorských programech, srovnatelně s úrovní jiných evropských univerzit, zároveň klade velký důraz na badatelskou činnost svých pracovníků. Rozšiřováním nabídky postgraduálního studia chceme vychovat novou generaci univerzitních učitelů, kteří by posílili řady pracovníků UP. Pokud se nám podaří zajistit pro absolventy těchto programů alespoň trochu přitažlivé prostředí (asi ne tolik finančně, ale úrovní pedagogicko-badatelského týmu, možnostmi získávat granty a hlavně dlouhodobě zahraniční zkušenosti), bude to jediný způsob, jak řešit věkový průměr akademických pracovníků. Užší spolupráce s regionem (konkrétní nabídka kurzů, rozšiřování distančního a celoživotního vzdělávání, uplatnění výzkumných výsledků v praxi) by však mohla vyústit v zavedení některých dalších, profesně orientovaných bakalářských programů, a také přinést nové finanční zdroje. Evropský model třístupňového univerzitního vzdělání ve všech studijních programech, kde bakalářský stupeň nemusí být jen

profesně zaměřen, si vyžadá ještě delší dobu jednak proto, že veřejnost (tudíž také zaměstnavatelé) ještě není s tímto systémem správně obeznána a může absolventy s titulem „bakalář“ přijímat s nedůvěrou (viz zkušenosti absolventů jednooborového bakalářského studia jazyků na Pedagogické fakultě), ale i proto, že nedostatek finančních prostředků nám neumožňuje, abychom se takovému úpravě studijních programů intenzivně věnovali.

Přes veškerou snahu minulého i současného vedení univerzity nebylo zatím možno zásadním způsobem vylepšit evaluaci všech činností univerzity tak, jak se o tom píše v příručkách CRE a diskutuje na mezinárodních konferencích. Výrazné zlepšení totiž nemůže nastat bez aktivní spolupráce každého člena akademické obce – studentů, učitelů, ale i administrativních pracovníků. Už dávno byly k dispozici hodnotící dotazníky pro studenty, ale těšily se pramálo zájmu. V poslední době bylo jejich znění upravováno a byly předkládány studentům v seminářích, ale přesto asi nedošlo všude k jejich detailnímu rozboru, jehož výsledkem by mohly být změny v poměru přednášek a seminářů, metodických postupů, zavedení nových disciplín, které by pomohly našim studentům získat obecně dovednosti, jež by jim mohly usnadnit prosazení na budoucím mezinárodním trhu práce (rétorika, argumentace ap.). A to je jen jedna z možností hodnotících systémů. Na všech úrovních by se měl hodnotit systém vedení. Pedagogický proces, vědecká i umělecká činnost (jejich forma i obsah) by měly být srovnávány s úrovní obdobných pracovišť na partnerských univerzitách doma i v zahraničí (v této oblasti se asi udělalo nejvíce díky stále rostoucí mobilitě studentů i učitelů), měli bychom se zajímat o hodnocení našich absolventů jejich zaměstnavatelé a tak dále a tak podobně.

Začíná se postupně a pomalu zlepšovat komunikace mezi jednotlivými fakultami v oblasti integrace pedagogicko-vědních disciplín, což by mělo pomoci racionálněji využívat lidský potenciál, výsledky výzkumu i technické vybavení a odrazit se také v celouniverzitní nabídce programů v kategorii C při celoplošném zavádění kreditního systému. I tato skutečnost je odpovědí na jednu z kritických poznámek evaluátorů – že univerzita se skládá ze sedmi nezávislých jednotek, které nemají zájem o úzkou spolupráci a neleží jim na srdci budoucnost a prosperování univerzity jako celku.

Krátka zpráva poslaná CRE tudíž nebyla o plánech (a nulových aktivitách – viz poznámka V. Mazochové v Žurnálu UP č. 4), ale o krocích, které se snaží vedení univerzity uskutečňovat a prosazovat a jež by časem měly naše „slabé stránky“ vylepšit nebo zcela eliminovat. Že to bude ještě proces dlouhý, je samozřejmé a že současný přístup MŠMT i celé vlády k problémům vysokoškolského vzdělávání a univerzit samotných nám situaci moc neusnadní, je všeobecně známá skutečnost.

Prof. J. Mačáková, CSc.,
rektorka UP

Ad: rubrika „Diskuse, názory, ohlasy“

Když Pilát Pontský nechal napsat Kristovi na kříž INRI – tedy lesu Nazarete Rex Iudaie (tedy Ježíš Nazaretský, král židovský) přišli za ním poslové sanhedrinu a dožadovali se nápis změnit na „Ježíš Nazaretský, který se vydával za Krále Židovského“. Pilát jim odvětil: „Co jsem napsal – napsal jsem.“ (Jak vidíme dodnes.)

Pilát to tehdy napsal tak, jak se mu to jevílo po debatě se všemi zainteresovanými. Můžeme o tom vést polemiku, ale už tím nic nezměníme, to ovšem věc neznámě, že se mohl mylit, stejně jako že mohl mít pravdu.

Prostě jen řekl svůj názor.

Já ve svém článku (ŽUP č. 1) také (a vůbec si nečiním nárok na to, že mám pravdu, nebo že je můj názor správný).

Podle mého názoru redakce ŽUP měla dvě možnosti: buď příspěvek neotisknout, neboť je (podle A. Novobilské) plný nesmyslů (a já bych se nezlobil – redakce ŽUP je ve vedlejší kanceláři cca 4 m od mého stolu), anebo ho otisknout s poznámkou, že nevjadřuje stanovisko redakce.

To, co napsala v ŽUP č. 3 jeho redaktorka, mi připomíná rétoriku kritiky z pozic arbitra par excellence – ne-li něčeho horšího.

Názor člověka je v akademickém periodiku nazýván „subjektivním výlevem“ a to, že redaktorka používá slova jako (sic!) „parazitující“ a „příživníci“, je nedůstojné ve spojení s tím, že tím uvozuje větu, která (jako by) evokuje můj charakter.

Dokončení na str. 10

Podle (opět) **mého názoru** jsem čestný člověk, který by se nechtěl nikdy dotknout práce druhého a vše, co jsem dosud dělal, jsem dělal pro dobro univerzity.

Reakce ing. Francové, Ph.D. (ŽUP č. 3) byla na místě (a s **jejím názorem** souhlasím), a také jsem to svou osobní návštěvou na Katedře aplikované ekonomie FF UP potvrdil **jejím** spolupracovníkům (ing. Francovou osobně jsem bohužel nezastihl).

V jednom s A. Novobilskou souhlasím – a to v tom, že **bohužel** (také podle **mého názoru**) svět ovládá business. Ten se můžeme jen pokusit kultivovat (podle **mého názoru**) také právě i skrze filozofii a teologii.

Nikde jsem se ovšem ve svém článku nedočetl, že bych navrhoval otevřít **MÍSTO** filozofické fakulty fakultu ekonomickou – naopak: UP velkým nákladem rekonstruuje jezuitský konvikt jako součást FF, což (podle **mého názoru**) zasluží vysoký stupeň uznání.

Nikde jsem také nikoho nenabádal k **nelegální práci** v USA, a o znalosti jazyka jsem pouze psal jako o prostředku komunikace, nikoli jako lingvistické kategorii (s celou svou hloubkou) – což je obrovský rozdíl, který si ne každý uvědomuje (minulý týden Konferenční servis marně hledal tlumočnický AJ a NJ pro kongres i při vysoké finanční nabídce).

Extrapolace redaktorky z **mého pohledu** (a opět snad jen podle **mého názoru**) a pro mne osobně jsou již ZA hranicí toho, co by měla a mohla výše zmíněná rubrika obsahovat, zvlášť když uvážíme, že **redaktorka** Novobilská se dostává do **dvojjediné** role – totiž mentora i arbitra a tedy už končí (podle **mého názoru**) diskuse, názor i ohlas.

ŽUP je zatím celkem jediným místem, kde může **neakademický** zaměstnanec předložit nějaký námět k široké diskusi (neoficiálně) a vzhledem k jeho rozsahu a obsahu jen ve zkratce. Také zpětné reakce přes toto periodikum se zpožděním v řádu týdnů fraktalizují „písemnou debatu“ tak, že se někdy podobá korespondenčním šachům, kdy za dva měsíce je těžké si uvědomit, o co vlastně původně šlo.

Podle **mého názoru** k oborové diskusi on-line slouží v celém světě CHATy, které na serveru UP postrádám (měla by ho požadovat sama redakce jako malé pramínky pro řeku názorů, jejíž délkou by pak mohl tištěný ŽUP být) – předešel by mnoha „nedorozuměním“, i když by zase možná přinesl jiné problémy.

Deklaruji zde **za sebe**, že nežádám na svůj příspěvek odpověď, neboť řetězení takové polemiky nikam nevede a tím, kdo ji zastaví, by stejně byla dříve nebo později sama redakce – pokud ovšem nebude chtít mít tzv. „poslední slovo“ – což v tomto případě, kdy se sama vmanévrovala na jednu ze stran dispute, by nebylo moc fér.

Ing. J. Pour

Tři poznámky redakce:

a) Rubrika Žurnálu UP *Diskuse, názory, ohlasy* – jak vyplývá z jejího označení – stanovisko redakce **nevjadřuje**; sama do ní ani nepřispívá. A. Novobilská pracuje v redakci ŽUP od října 2000 – v době, kdy byl příspěvek ing. J. Poura publikován, tedy nebyla redaktorkou (natož odpovědnou redaktorkou); v dvojroli mentora a arbitra se tedy nikdy neocitla.

b) Redakce Žurnálu UP upouští od publikování došlých příspěvků jen ve výjimečných případech; kritériem těchto rozhodnutí však není míra souladu obsahu textů (zvláště diskusních) se stanoviskem redakce, příp. názorem šéfredaktorky; redakce naopak usiluje o zprostředkování diskuse na bázi **různosti** názorů.

c) Redakce Žurnálu UP se v nedávné době připojila k požadavku zavést na internetových stránkách univerzity diskusní rubriku, ve které by mohly být publikovány mj. i ty příspěvky, které se vzhledem k zavedenému rozsahu Žurnálu UP na jeho stránky nedostanou; podle dosavadních zkušeností z redakční práce v univerzitním týdeníku však problém spočívá spíše v tom, že diskusních a kontroverzních textů je naopak **nedostatek**.

V. Mazochová

ZKUŠENOSTI ZE ZAHRANIČÍ

Hypnóza v roce 2000

Začátkem října mne naše univerzita vyslala na kongres Mezinárodní společnosti pro hypnózu, který se konal na Mnichovské univerzitě. Každý den probíhalo současně šest symposií s dvacetiminutovými přednáškami a mimo to řada šestihodinových praktických workshopů. Přibližně polovina všech kongresových aktivit se uskutečnila v němčině a polovina v angličtině.

Přestože kongres byl o hypnóze, byl jeho záber podstatně širší. Jeden celý den probíhalo ve velké posluchárně symposium s názvem *Budoucnost psychoterapie*, věnované současným nejvýznamnějším psychoterapeutickým směrům, které využívají léčení psychologickými metodami. Jeho orientace byla integrativní a směřovala k rozvoji „obecné“ psychoterapie mimo svazující rámec jediného směru nebo jediné metody. Hypnóza by se v tomto pojetí měla stát dílčí součástí psychoterapie, v jejímž rámci může sloužit jak k přímému odstraňování symptomů, tak také k pronikání k jejich příčinám v emočních zážitcích a k využití a posílení „pozitivních zdrojů“, které existují v každém pacientovi.

Pokud jde o teorii hypnózy, byli na konferenci zastoupeni představitelé všech tří současných přístupů: 1. představitelé klasického přístupu, kteří chápou hypnózu jako stav zvýšené sugestibility, změněného vědomí a zintenzivněného vztahu k hypnotizérovi, přičemž se bere v úvahu vrozená diferencovaná schopnost každého jedince pohroužit se do hypnotického stavu (hypnabilita). K tomu přístupu se hlásíme i my. 2. Dále zde byli američtí skeptici, kteří popírají existenci hypnózy jako zvláštního stavu a považují hypnotické projevy za důsledek sociálního kontextu, očekávání a motivace vyhovět hypnotizérovi a „hrát požadovanou roli“. 3. Představitelé ericksonovské hypnózy, hlásící se k odkazu svérázného arizonského hypnoterapeuta M. H. Ericksona, zase chápou hypnózu jako zvláštní formu komunikace, která umožňuje terapeutické využití pozitivních zdrojů v jedinci obrácením se na jeho „moudré podvědomí“. Těch zde bylo hodně, jak z USA, tak z Německa. Uváděli příklady různých technik, jak se pomocí hypnózy k podvědomí dostat a jak je povzbudit, aby nám pomohlo. Naopak psycholog M. Heap z Anglie personifikované „hodné podvědomí“ ironizoval jako zcela nevědecký pojem. Sám jsem na jednom zasedání přednesl referát připomínající zásluhu profesorů Hilgarda, Orna a kritického experimentátora T. X. Barbera o vědecký výzkum hypnózy, hypnotických jevů a hypnabilitu na přelomu 60. a 70. let, kdy jsem měl možnost pracovat na dvou amerických výzkumných hypnologických pracovištích, na Stanfordské a Pennsylvánské univerzitě.

Četné referáty byly zaměřeny na praktické terapeutické využití hypnózy u různých potíží a poruch. Uváděly se v nich techniky, konkrétní zkušenosti a příklady ovlivňování akutní i chronické bolesti, úzkosti, strachů a depresí, přejídání, kouření a poruch řeči, a poukazovalo se na užití hypnózy v zubním lékařství, v porodnictví, u dětí s neurotickými příznaky a poruchami chování, v onkologii aj. Zajímavé bylo sdělení o léčbě poruch vznikajících po psychických traumatech, kdy hypnóza umožňuje „odžít“ traumatické zážitky a pomoci znovu najít ztracenou rovnováhu i osobní sílu.

Na slavnostním večeru došlo mj. ke slavnostnímu předání předsednické funkce v Mezinárodní společnosti pro hypnózu (ISH) dosavadním prezidentem W. Bongartzem z Kostnice nově zvolené předsedkyni Evě Bányaiové z Maďarska. Bányaiová, která je vedoucí Katedry psychologie na univerzitě v Budapešti, přednesla následující den termperamentní inaugurační referát o projektu začlenění hypnózy do hlavního proudu současné psychologie.

Kongres byl užitečným shrnutím poznatků o tom, co se o hypnóze a hypnoterapii v současnosti ví a kam další bádání a praktické využívání směřuje. Ví

se toho dost a praktické využití v terapeutické práci se symptomy i problémy by s ohledem na prokázané možnosti hypnózy mohlo být daleko intenzivnější a širší.

Prof. S. Kratochvíl, CSc.

Autor je členem Katedry psychologie FF UP. Je autorem odborné monografie *Experimentální hypnóza* (Praha, Academia 1999) a v letošním roce připravuje do tisku dvě vydání prakticky orientované monografie *Klinická hypnóza* (vyjde v nakladatelství Grada). O hypnóze píše stručně také ve vysokoškolské učebnici *Základy psychoterapie* (3. vydání, Praha, Portál 2000). Je předsedou sekce pro hypnózu České psychiatrické společnosti a čestným členem American Society of Clinical Hypnosis.

Foto archiv autora

... A TENTO TÝDEN...

30. ŘÍJNA

Katedra filozofie CMTF UP, Univerzitní 22, učebna 3/1, 9 hod.: prof. H.-B. Gerl-Falkovitzová – Reč o posvátnu v postmoderní době.

31. ŘÍJNA

Katedra sociologie a andragogiky FF UP, Wurmova 7, učebna č. 3, 11.30–13 hod.: Židovská menšina (historie židovské menšiny na našem území, ekonomické a kulturní postavení). Pořádá Katedra sociologie a andragogiky FF UP

1. LISTOPADU

CMTF UP, 14.00 hod.: Dogma o Nanebevzetí Panny Marie (konference u příležitosti 50. výročí vyhlášení). Pořádá Katedra systematické teologie CMTF UP.

Katedra historie FF UP, posluchárna 13, 16.45 hod.: Expedice Iberie 2000 slovem a obrazem. Setkání účastníků a zájemců. Pořádá: Katedra historie FF UP. -red-

Pociťujete nedostatek konkrétních a aktuálních informací? Chcete se něco více dovědět o některém pracovišti UP? Máte dotazy na některého z představitelů akademické obce UP? Víte o zajímavých akcích na UP? Chcete se podělit se svými názory, postřehy a připomínkami s ostatními členy univerzitní obce? Využijte e-mailu, pište, faxujte na adresu redakce Žurnálu UP nebo nas přijdte navštívit osobně na Křížkovského 8!

Na vaše podněty se těší a odpoví na vaše otázky se bude snažit zprostředkovat redakce Žurnálu UP.